

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Andra kammaren.

Nr 13.

Onsdagen den 15 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 107, med förslag till lag om ägofred, m. m.;

nr 113, angående uppskov i vissa fall med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond; samt

nr 114, angående nedsättning av saluvärdet vid vissa försäljningar av kro-noegendom.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Enligt därom den 8 innevarande månad fattat beslut företogs nu val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare samt riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos vid valens slut hava blivit utsedda till

valmän:

herr *Andersson* i Lindome,

» *Andersson* i Höör,

» *Christiernsson*,

» *Eriksson* i Stockholm,

» *Fast*,

» *Gardell* i Gans,

» *Gustafsson* i Välsnäs,

» *Hamrin*,

» *Hansson* i Trollhättan,

» *Höglund*,

» *Johansson* i Bro,

» *Johanson* i Hallagården,

» *Larsson* i Hede,

» *Lindberg* i Umeå,

» *Lindqvist*,

» *Lindman*,

» *Mosesson*,

» *Nilsson* i Karlstad,

» *Olsson* i Mellerud,

» *Olsson* i Rimforsa,

herr *Skoglund*,
» *Weijne*,
» *Westman* och
fru *Östlund*,

var och en med 135 röster; samt till

suppleanter:

herr *Berg*,
» *Hultman*,
» *Westerdahl*,
» *Björling*,
» *Johnsson* i Kalmar och
» *Rosander*,

var och en med 79 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 4.

Vidare företogs enligt därom likaledes den 8 innevarande februari fattat beslut val av dels tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisors-suppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och utsågos därvid till

valmän:

herr *Borg*,
» *Fast*,
» *Gardell* i Gans,
» *Gustafson* i Kasenberg,
» *Gustafson* i Vimmerby,
» *Hammarlund*,
» *Hage*,
» *Hedlund* i Häste,
» *Hedlund* i Östersund,
» *Holmström*,
» *Jacobsson*,
» *Jansson*,
» *Johansson* i Edsbyn,
» *Lindberg* i Umeå,
» *Lindmark*,
» *Loven*,
» *Lundén*,
» *Magnusson* i Kalmar,
» *Molander*,
» *Nilsson* i Landeryd,
» *Persson* i Falla,
» *Persson* i Fritorp,
» *Rydberg* och
» *Törnkvist* i Karlskrona,

var och en med 100 röster; samt till

suppleanter:

herr *Sjögren*,
» *Hagberg* i Malmö,

herr *Pettersson* i Rosta,
» *Jonsson* i Eskilstuna,
» *Andersson* i Falkenberg och
» *Åqvist*,

var och en med 42 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 3 och 4 här ovan omförmälda valen.

§ 6.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 100, med förslag om ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210);

till bevillningsutskottet propositionen, nr 101, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 108, angående rätt för förra folkskollärarinnorna Ebba Linnéa Sandberg och Anna Vendela Lekander, född Brovall, till viss tjänstårsberäkning för pension;

nr 109, angående pension åt mejerskan vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall Amanda Fredrika Edlund; och

nr 111, om vissa ändringar i den vid lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade åldersförteckningen;

till statsutskottet propositionerna:

nr 112, angående förstärkning av tionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga; och

nr 93, angående viss utvidgning av tjänstemannasamhället vid Mörby m. m.;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 102, med förslag till lag om ändrad lydelse av 23 § i lagen den 20 juni 1924 om landsting;

till statsutskottet propositionen, nr 105, angående anslag till uppförande av byggnader för statens bakteriologiska laboratorium;

till bankoutskottet propositionen, nr 106, angående bidrag av statsmedel till pensioner åt dels avlidne kriminalkonstapeln O. F. Forsells änka, dels ock förre kriminalkonstapeln S. V. Blomberg;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 110, angående avlösning av rekognitionsavgifter till Danviks hospital;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 104, angående anslag för de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna;

till bankoutskottet propositionen, nr 94, angående arvode till ledamöter av allmänt kyrkomöte;

till statsutskottet propositionen, nr 95, angående ökade lokaler för länsstyrelserna i Hallands och Örebro län;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 97, med förslag till förordning om upphävande av stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911 (nr 63);

till statsutskottet propositionen, nr 98, angående bidrag till skjutsentreprenader m. m.; samt

till jordbruksutskottet propositionen, nr 99, med förslag till kungörelse om upphävande av § 5 i stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse.

§ 7.

Vidare föredrogs och remitterades till konstitutionsutskottet herr *Johansons* i Hallagården på kammarens bord liggande motion nr 414.

§ 8.

*Ang. stats-
verkets fond
av rusdrycks-
medel.*

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 12, angående Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel jämte i ämnet väckta motioner.

Uti den till riksdagen den 3 januari 1933 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 hade Kungl. Maj:t (punkt 1 av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning: bil. 3» fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att dels antaga ett i statsrådsprotokollet återgivet förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, dels ock såsom kapitalökning för statsverkets fond av rusdrycksmedel för budgetåret 1933/1934 anvisa ett anslag av 46,000 kronor.

Förenämnda författningsförslag var av följande lydelse:

Förslag

till

förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan sägs, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet, understödjande av nykterhetsnämnder, uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker m. m.

2 §.

Fonden göres räntebärande och förvaltas av statskontoret i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t.

3 §.

Fondens avkastning skall beräknas å riksstaten.

Därest avkastningens å riksstaten beräknade belopp överstiger sammanlagda beloppet av anslag till de i 1 § avsedda ändamål, skall skillnaden anvisas såsom kapitalökning å fonden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1933, från och med vilken dag förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) i samma ämne med däri vidtagna ändringar upphör att gälla.

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

I samband med Kungl. Maj:ts förenämnda förslag hade utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

de likalydande motionerna I: 35 av herr *Bärg m. fl.* och II: 64 av herr *Olsson* i Gävle *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att § 1 i Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel måtte erhålla följande lydelse:

»§ 1.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan sägs, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödjande av nykterhetsnämndernas verksamhet»; samt

de ävenledes likalydande motionerna I: 163 av herr *Bergman m. fl.* och II: 166 av herrar *Johanson* i Huskvarna och *Ljunggren* med vissa förslag dels angående huru mycket av de från alkoholhaltiga dryckers tillverkning och försäljning inflytande medel finge under nästkommande budgetår användas för statsregleringen, dels ock i fråga om lydelsen av förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Utskottet, som förklarade sig skola i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, i vad den icke avsåg förordningen om rusdrycksmedelsfonden, hemställde, att riksdagen, med avslag å ovanberörda motioner, i vad nu vore i fråga, måtte antaga Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar *Oscar Olsson*, *Carl A. Carlsson*, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Svensson* i Grönvik och *Andersson* i Höör, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte antaga förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel med den lydelse beträffande 1 §, som påyrkats i motionerna I: 35 och II: 64, men i övrigt i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag; samt

av herrar *Olof Olsson* och *Asplund* utan angivet yrkande.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr Jeppsson: Herr talman! Såsom framgår av det föreliggande statsutskottsutlåtandet och av den kungl. proposition, som behandlas i detta utlåtande, har Kungl. Maj:t föreslagit en beskärning av rusdrycksmedelsfonden. Denna fond, som för närvarande uppgår till 103 miljoner kronor, skulle nämligen nedskäras till 20 miljoner kronor, d. v. s. 83 miljoner kronor skulle användas för finansiering av tilläggsstaten för innevarande år, till förstärkning av kassafonden o. s. v. Dessutom har Kungl. Maj:t i samband med denna beskärning av rusdrycksmedelsfonden föreslagit en förändring i gällande förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel. Denna förändring innebär, att avkastningen från den kvarstående delen av rusdrycksmedelsfonden skulle användas till beredande av medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet, understödjande av nykterhetsnämnder, uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker m. m.

I samband med detta förslag från Kungl. Maj:ts sida ha inom riksdagen väckts några motioner, dels en motion i första kammaren av herr *Bergman* och dels en i denna kammare av herr *Johanson* i Huskvarna och herr *Ljunggren*, i vilka motioner yrkats avslag på Kungl. Maj:ts förslag, i vad avser beskärning

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

av rusdrycksmedelsfonden. Man har från detta håll icke velat vara med om den överföring av 83 miljoner kronor till finansiering av tilläggsstaten för innevarande budgetår, som Kungl. Maj:t föreslagit. Men man har också i motionerna framlagt ett annat yrkande. För det fall att riksdagen icke skulle bifalla motionärernas förslag utan i stället bifalla Kungl. Maj:ts förslag har man nämligen ett subsidiärt yrkande, att 1 § i förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skulle få en något annan lydelse än den har i Kungl. Maj:ts förslag.

Med andra ord man föreslår en begränsning av de ändamål, till vilka rusdrycksmedelsfondens avkastning skulle få användas. I motionerna av herr Bårg m. fl. i första kammaren och herr Olsson i Gävle m. fl. i andra kammaren föreslår man också en begränsning av de ändamål, till vilken avkastningen av rusdrycksmedelsfonden skulle få användas. I det hänseendet sammanfalla såväl herr Bårgs som herr Olssons i Gävle motioner, att man yrkar, att avkastningen av rusdrycksmedelsfonden skall få användas endast för att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödjande av nykterhetsnämndernas verksamhet. Man utesluter sålunda från användningen av rusdrycksmedelsfonden »uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker».

Såsom herrarna se av det föreliggande utlåtandet, har statsutskottet enhälligt tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser en begränsning av rusdrycksmedelsfonden. Här föreligger från statsutskottet icke något annat yrkande än om bifall till Kungl. Maj:ts förslag. En reservation finnes emellertid bifogad utlåtandet i vad det gäller rusdrycksmedelsfondens användning. Det är med anledning av att jag står såsom reservant, som jag, herr talman, tillåtit mig att begära ordet. Vi reserverar yrka nämligen i fråga om medelsbeloppet detsamma som statsutskottets majoritet, d. v. s. bifall till Kungl. Maj:ts förslag, men i fråga om förordningens avfattning ansluta vi oss till det yrkande, som i denna del framställts i herr Bårgs m. fl. i första kammaren samt herrar Johansons i Huskvarna och Ljunggrens motioner. Vi vilja således, att användningen av avkastningen från rusdrycksmedelsfonden skulle begränsas till att bereda medel för åtgärder ägnade att främja nykterheten såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödjande av nykterhetsnämndernas verksamhet. Vi utesluta således från förordningen det av Kungl. Maj:t jämväl föreslagna uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker m. m. Jag för min del anser nämligen, att detta uppdagande av olovlig sprittillverkning eller införsel av spritdrycker är en samhällets angelägenhet, som bör av samhället vårdas på samma sätt som alla övriga samhälleliga angelägenheter. Jag anser, att samhället har samma plikt att i detta fall som i alla andra övervaka gällande lagar och författningar, och kan därför icke inse det vara nödvändigt att reservera medel speciellt för detta ändamål. Därför har jag anslutit mig till denna reservation och ber att få yrka bifall till statsutskottets utlåtande med den ändring i fråga om förordningens lydelse, som finnes intagen i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Eriksson* i Stockholm och *Andersson* i Igelboda.

Herr *Olsson* i Gävle: Herr talman! Jag beklagar synnerligen allvarligt, att den föreliggande frågan fått den utgång i statsutskottet, varom det föreliggande utlåtandet bär vittne. När nu läget utvecklat sig på det sättet, att man måste taga upp till omprövning 1913 och 1926 års ståndpunkter, har den socialdemokratiska nykterhetsgruppen i riksdagen tänkt sig att med sin mo-

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

tion nå fram till en lösning av detta spörsmål, som skulle helt bringa ur världen denna gamla stridsfråga såväl här i riksdagen som ute i landet överhuvud taget, och bringa denna fråga ur världen på ett sådant sätt, att ingendera av parterna skulle känna sig såsom segrare eller såsom den besegrade. Att denna aktion icke lyckats, är så mycket beklagligare, som det synes ha förelegat verkliga ansträngningar å ömse sidor att nå fram till ett sådant resultat. Hade vi motionärer endast ett ögonblick kunnat ana, att man skulle tveka att taga emot den utsträckta handen, skulle i motionens kläm varit utsatt den summa miljoner kronor, som i dag hindrar riksdagens kamrar att gå till en verkligt fri prövning av denna fråga. Ty, herr talman, för oss är icke det väsentliga om rusdrycksmedelsfonden innehåller 20, 15 eller 12 miljoner kronor, det väsentliga för oss är att åt författningen ges en sådan formulering, att man för framtiden skapar klarhet om vad som är ett nykterhetsändamål, och att man garanterar att i den praktiska kampen ute i landet för folknykterheten och i upplysningspropagandan det ändå icke går så, att det blir just de anslagsposterna, som man sätter på undantag. Men den lydelse, författningen får i Kungl. Maj:ts förslag, fyller icke detta krav. Kungl. Maj:ts »m. m.» möjliggör samma utsvävningar i fråga om dessa medel, varav vi ha så många års erfarenhet i detta hus.

Jag medger, herr talman, gärna, att om den finansminister, som skall göra upp det budgetförslag, som skall föreläggas nästa års riksdag till omprövning, följer de uttalanden, som den nuvarande finansministern gjort i statsverkspropositionen, finns det fortfarande utsikter för en samförståndslösning till nästa år; men jag är å andra sidan, herr talman, icke blind för att det även kan skapas en situation, som gör de gångna årens strider ännu bittrare och utesluter varje tanke på en fredlig lösning av denna gamla stridsfråga.

Till den kraft och verkan det hava kan vill jag därför till kammarens protokoll å egna och mina meningsfränders vägnar hava antecknat en varning mot en åtgärd, som måste leda till den konsekvensen, att man icke blott i denna fråga utan kanske i nykterhetspolitiska spörsmål överhuvud taget går fram till nya upprivande strider i stället för mot den avspänning, som skulle vara önskvärd. Jag känner fuller väl, herr talman, att ett yrkande om bifall till den föreliggande reservationen är hopplöst, hopplöst därför att det blir ögonblickligen, om kammaren skulle bifalla densamma, ett hål i budgeten på 570,000 kronor, vartill jag åtminstone icke är beredd att i detta ögonblick anvisa medel. Men därför att jag önskar att man verkligen skall få manifesterat, att det väsentliga här är författningens formulering och klarhet, avsluter jag mig till det yrkande, som nyss ställdes av herr Jeppsson.

Herr *Mosesson* instämde häruti.

Herr *Anderson* i Råstock: Herr talman! Jag känner mig skyldig att med några ord motivera utskottets ståndpunkt, men först vill jag säga, att orsaken till att detta väldiga grepp tagits ur rusdrycksmedelsfonden beror, såsom alla kammarens ledamöter ha klart för sig, helt enkelt därpå, att vi leva i sådana utomordentliga tider och under så svåra förhållanden, att de noggranna beräkningar, som gjorts av fjolårets finansminister i ena eller andra avseendet, icke visat sig hålla streck. Det är därför nödvändigt att få täckning för befarade brister i den nu löpande statsbudgeten, och det är därför, som det icke finns mer än en mening om denna affär från statsutskottet i vad det gäller beloppet. Vad sedan gäller förordningen, anser jag mig även böra meddela, att från mitt och samtliga mina partikamraters håll har det gjorts mycket energiska ansträngningar för att få en avspänning till stånd mellan

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

nykterhetsvännerna och andra, som också tro sig vara nykterhetsvänner, även om de icke finnas under precis samma etikett. Vi ha till fullo insett vad det skulle betyda, om man kunde få, såsom den siste talaren uttryckte saken, en avspänning till stånd mellan de stridande uppfattningarna i fråga om rusdrycksmedelsfondens storlek och i fråga om sättet att använda avkastningen av rusdrycksmedelsfonden. I det avseendet ställde en ur många nykterhetsvänners synpunkt kanske misstänkt figur — jag får möjligen välja det uttrycket, eftersom det gäller mig själv — det förslaget, att vi skulle gå med på den föreslagna beskärningen under den oefftergivliga förutsättningen, att det belopp, som skulle bli kvar av rusdrycksmedelsfonden, skulle sättas till 10 miljoner kronor. För att emellertid vara på den säkra sidan företog jag mig att höra mig för på bestämmande håll, d. v. s. hos kammarens presidium, huruvida det var möjligt att, därest ett sådant förslag icke skulle vinna majoritet i statsutskottet, få detsamma ställt under proposition. Det befanns då, att det var ogörligt, därför att man i vederbörande motioner icke alls föreslagit något bestämt belopp utan endast såsom exempelvis i motionen nr 35 i första kammaren uttryckt sig på följande sätt, som jag tillåter mig citera för att det skall bli så klart som möjligt:

»Vad än framtiden, med förhoppning om inträdande normala förhållanden, kan bära i sitt sköte, står för oss viktigare än fondens storlek syftet att åt dessa 'speciella nykterhetsändamål' säkerställa tillräckliga anslag. Hade därför användningen av rusdrycksmedelsfondens avkastning begränsats till att endast omfatta bidrag till 'främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.' samt 'undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande' skulle vi t. o. m. fördragit om det totala beloppet satts något lägre än det nu beräknade å 950,000 kronor.»

Detta var det enda, som förekom i motionerna och som var ägnat att visa, att man verkligen hade litet fast mark under fötterna, då man försökte sig på att föreslå en ytterligare beskärning av rusdrycksmedelsfonden ned till 10 miljoner kronor. Jag får säga, att jag tyckte, att det var ur min synpunkt sett en uppslagsända, som man hade all anledning att fullfölja, i synnerhet som man på det sättet fick kvar den av nykterhetsvännerna av olika kulörer — märk väl, att jag stryker under av olika kulörer — eftersträfvade möjligheten att understödja den värdefulla verksamhet, som bedrives ute i kommunerna av nykterhetsnämnderna. Jag vill emellertid tillägga, att vi gingo ett steg längre för att om möjligt nå majoritet i statsutskottet. Vi sade så här: Om det är så, att beloppet blir allt för litet för de ändamål som uppräknats i begränsningsalternativet A i 1 § i förslaget till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, äro vi villiga att sträcka oss till 12 miljoner kronor. D. v. s. att man skulle begränsa de av Kungl. Maj:t föreslagna 20 miljonerna till 12 miljoner. Detta visade sig i alla fall vara hopplöst.

Nu måste jag säga, att jag finner det i högsta grad inkonsekvent, om kammaren här skulle gå på ett annat förslag än Kungl. Maj:ts, när icke de förutsättningar för en nedskärning av beloppet, som jag här har redogjort för, längre äro för handen. Då tycker jag att det enda naturliga är att fortfarande gå fram konsekvent på Kungl. Maj:ts förslag, till vilket jag med dessa korta ord ber att få yrka bifall, d. v. s. bifall till utskottets hemställan. Mitt yrkande innebär alltså ett bifall till utskottets hemställan i bägge avseendena.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Vid den föreliggande punkten skall jag be att i allra största korthet få omtala, huru det kom sig, att det förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, som framlagts i statsverkspropositionen, fått den formu-

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

lering, som det har, fastän jag öppet skall erkänna, att jag, om jag oberoende av alla hänsyn skulle formulerat förordningen, skulle valt den formulering, som nu föreslås i reservationen. Det är nämligen så, att, som var och en vet, den formulering, som föreslås i reservationen, där man vill begränsa användningen av rusdrycksmedelsfonden till ett mycket litet antal ändamål, är från nykterhetssynpunkt den säkraste, men ännu under höstens lopp, då statsverkspropositionen gjordes upp, och då jag icke saknade förbindelse med de nykterhetsintresserade kretsarna, hade man på det hållet icke kommit fram till den uppfattning, som nu tagit sig uttryck i reservationen. Man höll fast vid att det från nykterhetssynpunkt vore önskvärt att med rusdrycksmedel bestrida en hel rad av utgifter. Man såg icke fullt klart, att detta kunde leda till att rusdrycksmedlen togos i anspråk för ändamål, som statsmakterna under alla förhållanden måste anslå medel till. Jag skulle nu kunnat ansluta mig till reservanternas formulering under en förutsättning, och det är, att den summa, som tages i anspråk, väsentligt begränsas. Hade man sålunda från statsutskottets sida kunnat enas om en formulering av förordningen sådan som reservanternas föreslå, med lät mig säga en siffra på 10 miljoner kronor eller däromkring, skulle jag funnit detta vara den mest rationella lösningen. Såsom saken nu ligger till, kan jag icke se, att kammaren bör reflektera på reservanternas förslag. Det innebär nämligen, att man blir tvungen att för ändamål, som äro upptagna att täckas av rusdrycksmedel, såsom bidrag till alkoholistanstalter samt bidrag till spritpolisen, ställa en summa på ytterligare cirka en halv miljon kronor att anskaffas utöver de belopp som i statsverkspropositionen äro upptagna. På denna punkt ber jag således att alldeles bestämt få förorda utskottets förslag.

När jag nu har ordet, kanske jag får tillägga ett par ord angående den tilläggsstat, som här skall behandlas. Detta är den första stora delen av den framlagda budgeten, som här kommer till avgörande. Jag kan endast uttala min tillfredsställelse med att de tvivelsmål rörande den riktiga vägen för en finansiering av budgeten, som kommo till synes även under remissdebatten, nu på en punkt blivit hävda. Man var på många håll mycket bekymrad över att i den framlagda budgeten allting sopats rent, så att man tagit alla möjliga tillgängliga reserver i anspråk, och man uttryckte även sina stora bekymmer för, huru det skulle gå, när det gällde att göra upp nästa års budget, och huru det skulle gå för en efterträdare på finansministerposten. Det är med tillfredsställelse, jag kan konstatera, att man i utskottet kommit till den nu framlagda ståndpunkten. Och eftersom man är fullkomligt enig där, förmodar jag, att man även inom riksdagens kamrar icke längre hyser de stora bekymren för utrensningen av reserverna, och att man, fastän man ser avigsidorna, ändå ansluter sig till uppfattningen, att någon annan väg än den av regeringen föreslagna icke är framkomlig.

Herr Hamrin: Herr talman! Jag kan icke underlåta att här göra en liten randanmärkning till herr finansministerns uttalande. Jag förstår mycket väl att herr finansministern refererade bland annat till mig, då han talade om en bortsoptning av fonderna. Det är dock nu icke fråga om användningen av pengarna utan det är endast fråga om att flytta över pengarna från den ena fonden till den andra och sedan få vi väl talas vid när det gäller användningen av penningarna.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss:** Jag ber om ursäkt att jag redan vid denna punkt berörde även den punkt, som följer närmast på föredragningslistan, där det ju är fråga om tilläggsstatens finansie-

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)
ring. Vad jag talade om var endast, att statsutskottet här har gått med på att för finansiering av tilläggsstaten taga i anspråk praktiskt taget allt vad som fanns i amorteringsfonden och största delen av rusdrycksmedelsfonden. Det var ju mot detta bortsopande av reserver, som många tveksamma röster höjdes under remissdebatten, men såvitt jag förstår, har denna tveksamhet nu försvunnit åtminstone inom statsutskottet, då man fullständigt har följt regeringens förslag att taga både amorteringsfonden och rusdrycksmedelsfonden för att användas till de ändamål, som regeringen har föreslagit.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nu har dragit upp en reminiscens från remissdebatten och jag även hörde till dem, som då uttalade mina bekymmer över detta rensopande av fonderna, vill jag säga, att jag vid det tillfället icke uttalade mig emot själva saken utan endast framhöll svårigheterna för uppgörandet av nästa års budget. Det är klart, att man kan gå med på att sopa rent för ett år, men man har dock lika fullt rätt att fråga, hur det skall gå nästa år, då man icke har något att sopa bort. Det var det jag ville konstatera med mitt yttrande och icke alls, som herr statsrådet tycktes vilja göra gällande, att jag var motståndare till den åtgärd, som nu vidtagits. Jag ville endast konstatera, att man kan icke göra en rensopning av fonderna mer än en gång.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag har icke alls missförstått vare sig herr Olsson i Kullenbergstorp eller herr Hamrin. Jag vet mycket väl, och det har jag öppet erkänt, att tveksamhet har kunnat råda om huruvida detta var den riktigaste vägen. Vad jag ville understryka var endast, att denna tveksamhet har funnits inom regeringen likaväl som den har kunnat finnas inom riksdagen, men att när regeringen har övervägt alla omständigheter, så har den kommit till den uppfattningen, att ingen annan väg var framkomlig. Jag får verkligen erkänna, att jag uppfattade kritiken under remissdebatten på det sättet, att man ansåg, att andra vägar kunde och borde övervägas. Jag har därför uppfattat detta utskottsutlåtande så, att man vid övervägande av dessa andra utvägar har funnit, att regeringens förslag varit det rimligaste. Jag har icke sagt — det vill jag säga till herr Olsson i Kullenbergstorp — och icke antytt, att man från hans sida skulle ha direkt vänt sig emot denna användning av reserverna. Jag har endast talat om den tveksamhet och den oro för framtiden, som tog sig uttryck. Jag har sålunda endast velat konstatera, att till sist har man även inom riksdagen funnit, att i den svåra situation, i vilken vi stå, har intet annat funnits att göra, än vad regeringen föreslagit.

Herr **Hamrin**: Herr talman! Herr finansministern har fullkomligt missuppfattat åtminstone mig och mina uttalanden i remissdebatten. Här är det ju bara fråga om en ren bokföringsåtgärd. Det gäller att överföra ett belopp från den ena fonden till den andra, vilket innebär ett säkerställande av den löpande budgeten. Det är klart, att det måste ske, och jag har aldrig ett ögonblick kritiserat själva transaktionen. Herr finansministern missförstår alltså såväl mina tidigare yttranden som oppositionen för övrigt. Därför tjänar det ingenting till att tvista om den saken nu.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wigforss**: Jag vill endast svara, att jag hade icke vare sig herr Hamrin eller herr Olsson i Kullenbergs-

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

torp i tankarna, då jag talade om den kritik, som på denna punkt har riktats mot budgeten.

Herr Lithander: Herr talman! Om herr finansministern i den resignation, som kommer till synes i utskottets utlåtande inför nödvändigheten att skrapa rent i dessa fonder, ser ett godkännande eller ett gillande av att han valt vägen att sopa rent allting, så misstar han sig. Det skulle måhända ha varit önskvärt, om statsutskottet hade gått in för en vida skarpare kritik över det sätt, på vilket statens fonder ha länsats. Jag har velat säga dessa ord, så att inte herr statsrådet tror, att vi ha gillat honom i vått och torrt. Tvärtom anse vi, att han är ute på farliga vägar med det sätt, på vilket han använder statens tillgångar.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Det är icke min mening att förlänga diskussionen utan jag vill endast lämna den upplysningen, att icke från ett enda håll i statsutskottet har ifrågasatts något annat sätt för finansieringen än det av Kungl. Maj:t föreslagna. Kanske jag får tillägga, att det förvånar mig, att herr Lithander, som tycks sitta inne med uppslag att på andra sätt finansiera tilläggsstaten, försummat sig i så hög grad, att han underlåtit att hålla sina partivänner åtminstone i statsutskottet å jour med vilka möjligheter som finnas.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall i stället till den av herr Oscar Olsson m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

§ 9.

A föredragningslistan var härefter uppfört statsutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten.

I en till riksdagen den 3 januari 1933 avlåten proposition, nr 2, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisa ett reservationsanslag av 42,000,000 kronor, att användas enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 59, inom första kammaren av herr *Westman m. fl.* och den andra, nr 149, inom andra kammaren av herr *Olsson i Kullenbergstorp m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen måtte vid beviljande av reservationsanslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till arbetslöshetens bekämpande i fråga om anslagets användning meddela bestämmelser i överensstämmelse med vad i motionerna anförts.

Utskottet hemställde,

a) att riksdagen måtte å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisa ett reservationsanslag av 42,000,000 kronor, att användas enligt i statsrådsprotokollet över finansärenden den 3

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten.

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)
januari 1933 angivna grunder samt i överensstämmelse med vad utskottet i detta avseende anfört; samt

b) att herrar Westmans m. fl. och Olssons i Kullenbergstorp m. fl. ovanberörda motioner, I: 59 och II: 149 måtte anses besvarade genom vad utskottet anfört och under a) hemställt.

Reservationer hade vid denna punkt avgivits av:

herrar *Lindblad, Johan Nilsson, Oscar Olsson, Asplund, Pauli, Anderson* i Råstock, *Törnkvist* i Karlskrona, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna och *Norsell*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava i reservationen angiven lydelse; samt

herrar *Kvarnzelius, Jeppsson* och *Carl A. Carlsson*, utan angivet yrkande.

Sedan punkten föredragits, erhöles ordet av

Herr **Anderson** i Råstock, som yttrade: Herr talman! Även i denna fråga är det ju så, att utskottet har i det väsentliga kommit att intaga en fullständigt enhällig ståndpunkt. Det enda, som skiljer oss åt, är den motivering, som man har ansett erforderlig beträffande det belopp på en miljon kronor, som Kungl. Maj:t har begärt att för särskilda förhållanden få taga i anspråk. Vi ha några stycken i statsutskottet stannat för som vi tro en fullt tillräcklig motivering, som säger vad riksdagen behöver säga i sådant avseende. Jag vill erinra om att det är icke första gången, som en regering har begärt en sådan fullmakt av riksdagen. Det begärdes vid två särskilda tillfällen av den ekmanska ministären, och det lämnades också efter en särskilt första gången mycket lång debatt ett sådant medgivande, att Kungl. Maj:t skulle få fri förfoganderätt över ett belopp, som då rörde sig om 500,000 kronor. Sedermera kom man igen och begärde att få disponera ytterligare 500,000 kronor. Man lämnade då icke några andra direktiv än att man sade, att med hänsyn till det rådande läget ställdes detta belopp till Kungl. Maj:ts förfogande, och man anhöll endast, att det skulle användas på sådant sätt, att ökade arbetstillfällen måtte kunna beredas. Vi ha verkligen trott, att eftersom det gick för sig att redan i fjol lämna ett anslag till Kungl. Maj:ts mera fria förfogande utan något annat uttalande från riksdagens sida än det, som jag nu har åberopat, så borde det kunna gå för sig även nu. Det är dock så, att svårigheterna äro ju nu betydligt större, och möjligheterna för Kungl. Maj:t att på olika sätt ingripa hjälpende böra därför också enligt mitt sätt att se vara i motsvarande grad större. Man borde då ha kunnat nöja sig med en hänvisning till det uttalande, som jag nyss tillät mig antyda och som fjolårets riksdag knöt vid beviljandet av denna dispositionsrätt över ett visst belopp.

Vi ha nu skrivit i vår reservation på följande sätt, och jag anhåller att få citera det för att få infört i protokollet vad vi verkligen ha föreslagit: »Det belopp, som för samma ändamål av fjolårets riksdag ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande, angavs vara avsett till främjande av företagsverksamhet, varigenom i största möjliga utsträckning ökade arbetstillfällen måtte kunna beredas. Utskottet har ansett detta uttalande böra vara vägledande jämväl vid det nu äskade anslagets användning. Utskottet finner vidare, att ifrågasvarande stöd helt naturligt bör givas en rent tillfällig karaktär. På grund av nu rådande, särskilt svårartade läge på arbetsmarknaden vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.»

Jag tror, att kammarens ledamöter vid en granskning av de olika formule-

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

ringarna dels i utskottsmajoritetens motivering, dels i reservanternas motivering skola komma till det resultatet, att det beträffande reservanternas motivering icke råder någon som helst oklarhet, medan detsamma ingalunda kan sägas om majoritetens motivering. Jag skall be att i det avseendet få peka på ett par saker. På sid. 16 i utskottsutlåtandet säger majoriteten, att »på grund av det nu rådande, särskilt svårartade läget», och där har utskottet skjutit in »synnerligast på vissa arbetsmarknader», så har utskottet tillstyrkt förslaget. Vad menas nu med detta uttryck »synnerligast på vissa arbetsmarknader»? Vilka arbetsmarknader är det, som man särskilt har velat peka ut? Jag får bekänna, att vi vid det förberedande arbetet på avdelningen och vid den slutgiltiga behandlingen i utskottet förgäves ha försökt få svar på den frågan: vad mena herrarna med detta tillägg? Är det icke tillräckligt bedröfligt på alla arbetsmarknader, och är det icke lika befogat på alla arbetsmarknader, i den mån denna lilla slant i förhållande till det rådande eländet kan räcka till? På detta ha vi icke fått något svar.

Så säger man vidare, att »utskottet velat tillstyrka, att detta belopp ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter vederbörande myndigheters hörande användas för ifrågavarande ändamål». Ja, det kan ju hända, att jag är litet för finkänslig på denna punkt. Det är mycket möjligt, men jag har dock den uppfattningen, att om man kan lämna åt en regering att följa grundlagarna i fråga om vad den skall göra eller icke göra, så tycker jag, att det är rätt så onödigt att man i detta fall särskilt kommer med en pekpinne och säger: var så god och gå och fråga den och den, hur detta skall handhas! Jag får säga, att det, i betraktande av att det just icke är några noviser ens på regerandets område, som för närvarande ha att svara för statens affärer, förefaller att ha varit ganska onödigt att här komma med denna extra pekpinne.

Sedan erinrar utskottet i det stora stycket på sid. 16 om att för samma ändamål ställdes av fjolårets riksdag medel till Kungl. Maj:ts förfogande och uttalar därefter: »Utskottet vill sålunda understryka angelägenheten därav, att anslaget icke kommer till sådan användning, att menliga verkningar uppkomma för annan enskild verksamhet av liknande art med härav följande faror för därstädes ökad arbetslöshet.»

Vad menar man nu med detta? Det ha vi icke heller kunnat komma till klarhet om vid försöken att konfrontera de olika formuleringarna mot varandra för att om möjligt komma till ett samstämmigt resultat. Jag tror jag vågar påstå, att även i detta fall är den av reservanterna föreslagna motiveringen fullt klarläggande för det ändamål, vartill den är avsedd. Det är ett klarläggande i den meningen, att Kungl. Maj:t vet ungefär, hur riksdagen vill, att Kungl. Maj:t skall handhåva den miljon, som det här är fråga om.

Herr talman! Jag skulle vara mer än tillfredsställd, om jag vid detta tillfälle kunde få reda på vad det ena eller andra uttrycket betyder i utskottsmajoritetens motivering. Jag är icke så särskilt inställd på strid, men jag vill å andra sidan, att man icke skall fortsätta att skriva på samma sätt, som man gjorde år 1923, när man skrev så, att ingen människa egentligen visste vad det var fråga om. Det är spåren från 1923, som förskräcka, och det är de, som föranlett mig att så pass energiskt, som jag gjort i utskottet och kanske i någon mån även här, påpeka skiljaktigheterna mellan de olika motiveringarna. Jag vill för min del icke ha samma bråk tillbaka på grund av oklart skrivsätt, som man fick efter 1923, och därför tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets förslag med godkännande av reservanternas motivering i här ifrågavarande del.

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

Vidare anförde:

Herr Lindman: Herr talman! Jag tillhör visserligen icke statsutskottet och har följaktligen icke haft anledning att deltaga i den förberedande behandlingen av detta ärende, men jag har vid genomläsandet av den kungl. propositionen och utskottets betänkande funnit anledning att fästa mig vid ett par frågor i samband med denna saks behandling.

Jag vill säga, att jag fäster mig därvid i främsta rummet vid frågan om användningen av den miljon, som här skall ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Jag vill gentemot herr Anderson i Råstock framhålla, att när utskottet talar om att beloppet skall användas »efter vederbörande myndigheters hörande», så anser jag det vara en synnerligen viktig sak, att man i en fråga som denna verkligen hör vederbörande myndigheter, så att Kungl. Maj:t får tillfälle att bättre kunna bedöma saken. Vi veta ju, att i en fråga, som jag strax skall komma tillbaka till, rörande subventionerna till vissa sågverk, har Kungl. Maj:t bara hört kungl. domänstyrelsen, som i detta fall är — jag vill icke säga part i målet, men som, därför att den ju får vissa förluster ersätta av det anslag, som det här är fråga om, icke har något direkt intresse av hur denna sak behandlas. Vidare ha vi frågan om det, som står i utskottets motivering, att anslaget icke får komma till sådan användning, att menliga verkningar uppkomma för annan enskild verksamhet av liknande art med därav följande faror för därstädes ökad arbetslöshet.

Det är dessa två punkter, som jag anser vara viktiga. Om jag nu, herr talman, får lov att något utveckla mina synpunkter på saken, så kanske kammarens ledamöter lättare förstå vad jag syftar på. Jag syftar på att, som vi veta, Kungl. Maj:t i slutet av förra året och i början av detta år gått in för en ny metod för användningen av detta anslag, nämligen så tillvida, att man börjat använda detsamma för att subvenera vissa sågverk i Norrbotten och även längre söderut. Det torde kanske vara tillåtet, herr talman, att därvid få erinra om att i överensstämmelse med en utredning, som gjordes av herr Hansén, skulle ett sågverk, Törefors, erhålla en virkeskvantitet, motsvarande 6,000 standards sågad vara, ur domänverkets skogar till ett pris av 30 öre per cylinderkubikfot, ett pris, som skulle medföra förlust för domänstyrelsen, vilket därför föranledde, att domänstyrelsen av det nu föreliggande anslaget skulle erhålla 90,000 kronor för täckande av dessa förluster. Detta sågverk har icke under 1931 och 1932 varit uppe i så stor kvantitet, som nu föreslås, utan har endast försågat en mindre kvantitet. Vidare har det föreslagits av herr Hansén och bifallits av Kungl. Maj:t, att Storfors sågverk, också i Norrbotten, skulle erhålla 10,000 à 12,000 standards för enahanda pris av 30 öre, och att domänstyrelsen för sina förluster skulle erhålla gottgörelse med 175,000 kronor. Det är tillsammans 265,000 kronor.

Det stannar emellertid icke vid detta, utan vi komma sedan till en annan fråga, som icke föranledes av herr Hanséns utredning utan där Kungl. Maj:t ändå fattade beslut. Det gäller ett sågverk på Alnön utanför Sundsvall, som skulle erhålla en ren statssubvention av 10 kronor per sågad standard virke intill 5,000 standards, d. v. s. en statssubvention av 50,000 kronor. Det sågverket har varken 1931 eller 1932 kommit upp i dessa kvantiteter. Det är vad som är gjort. Vad ytterligare kan göras med detta, vet jag ju icke. Men så mycket har jag kännedom om, att framställningar och förslag gjorts till Kungl. Maj:t från olika håll, såsom beträffande sågverken i Sundsvallstrakten, de s. k. Enhörningsverken, samt från Norrbotten och från Söderhamnstrakten o. s. v. — jag skall icke uppräknas dem. Sälunda hava de

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

kommunala myndigheterna kommit med framställningar beträffande vissa sågverk i Söderhamnstrakten.

Det är från tre olika synpunkter, som jag skulle vilja anmärka på detta förfarande. Det första är, att det vill förefalla, som om Kungl. Maj:t icke bort gå in på denna väg utan att hava konfererat med riksdagen, d. v. s. underställt riksdagen detta. Detta är en ny väg, som Kungl. Maj:t slår in på. Jag vet visserligen, att det kan åberopas, att det förra året var fråga om en viss kvantitet virke, som från Norrbotten skulle lämnas till en träexportindustri, jag tror i Norrköping, som var trängd av den ryska virkesimporten. Men det var en annan fråga; det hade vi reda på då. Men denna rena statssubventionsfråga hava vi icke varit inne på annat än då vi behandlade fallet Kalix på sin tid, varom jag icke nu skall tala.

Jag menar följaktligen, att här borde riksdagens mening och samtycke hava inhämtats, innan Kungl. Maj:t gått in på detta. Vi hava ju haft ett samtal med hans excellens herr statsministern. Men jag kan icke erinra mig, att denna fråga då var på tal, vilket rätt mycket förundrar mig, då andra frågor voro på tal och detta i alla fall innebär en avvikelse från vad man gjort förut.

Det var alltså den första punkten: rörande riksdagens medverkan. Den andra punkten, jag vill komma till, är: hur kommer detta att inverka på exporten i dess helhet från vårt land? Ledamöterna av denna kammare känna säkerligen huru utomordentligt starkt behovet är att söka åstadkomma en prishöjning på trävaror. Angelägenheten därav har föranlett, att man sökt träffa överenskommelser med andra länder om begränsning av exporten, en begränsning, som också gått i verkställighet under tidigare år och som vållat, att exporten från Sverige nedgått, om jag jämför åren 1929 och 1932, från 1,181,000 standards till 727,000 standards samt från Finland från 1,200,000 standards till 732,000 standards. Vilja vi överhuvud taget uppnå bättre möjligheter att öka skogsprodukternas värde och skapa betingelser för sågverken att existera, så är det helt enkelt nödvändigt, att en produktionsänkning fortfarande kommer att äga bestånd. Någon överenskommelse finnes icke i detta ögonblick, enligt vad jag i dag på förmiddagen undersökt och fått bekräftat; men läget är utomordentligt labilt. Det kan inträffa egentligen vad som helst. Om man nu kommer från svensk sida och subventionerar sågverk med 10 kronor per standard eller genom billigare virke, ja, då är det väl icke omöjligt, att de länder, som nu visa återhållsamhet på samma sätt, som man gör i Sverige, tycka, att det är egendomligt gjort av oss att öka exporten genom statsmakternas medverkan och bistånd. Man vet icke, vart det kan leda. Och jag menar, att om man nu hoppas på — alldeles som man gör i fråga om den tyska traktaten, som vi handlade härom dagen — att ingendera parten skall vidtaga diskriminerande åtgärder mot den andra, måste man också hoppas på, att varken Sverige, Finland eller Ryssland skall vidtaga åtgärder för att höja exporten. En sådan höjning, skulle verka ytterst förödande för alla skogsägare, för sågverken och för alla de vid sågverken anställda, om ett prisfall skulle komma att äga rum. Ty det går icke, i alla fall icke i längden, att driva sågverksrörelse på vilka villkor som helst. Försäljningschefen i domänstyrelsen har i sin utredning kommit till, vill jag minnas, att det är en förlust per standard av 12 kronor. Det är det, som legat till grund för de 10 kronor, som man subvenerar sågverket Hovid på Alnön med. Där ser man med siffror, att det är en förlust. Det måste vara en förlust, när Kungl. Maj:t går med på att subveniera. Denna förlust vilja vi komma ifrån genom begränsning av exporten: det är den enda möjlighet, som nu finnes. Då går

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

Kungl. Maj:t — utan, såvitt jag vet, samråd med övriga exportörer — och vidtager en åtgärd sådan som denna!

Herr talman, låt mig säga, att vad jag nu uttalar naturligtvis aldrig kan få uppfattas så, att jag menar, att sågverk, där en stor arbetslöshet råder, icke äro i en beklagansvärd ställning. Men jag vill framhålla, att om man skall öka tillverkningen vid *ett* sågverk och vill bibehålla exportkvantiteten oförändrad, måste man minska arbetsanställningen vid ett *annat* sågverk, så att där ger man med den ena handen och tar med den andra. Ty om, herr talman, konsumtionen i världen eller den del därav, som har intresse för vårt såggoods, 1933 skulle bli lika med vad den var 1932 — varom jag naturligtvis ingenting vet, ehuru jag hoppas, att den skall bli likadan — är det klart, att det behöves icke stora kvantiteter ökning för att man skall komma till rubbningar av marknaden. Med den utomordentliga känslighet, som denna marknad företer för närvarande, är detta ytterst betänkligt.

Jag tror, att den svenska trävaruexportföreningen skulle önska, att för de till den anslutna sågverken få en minskning för år 1933 och hoppas på en minskning utöver den, som de hade förra året, för att trygga möjligheterna till prishöjning och därmed möjligheterna att hålla produktionen i gång. Släpper man löst, då får man springa i kapp dels med varandra dels kanske med exportörer i Finland och Ryssland. Och detta skulle ske med Kungl. Maj:ts medverkan!

Men nog om detta! Jag övergår till den tredje punkten, som jag ville säga några ord om. Det är frågan: vart tar det vägen med en konkurrens på detta sättet? Här finnas enskilda företag, som konkurrera med varandra. Naturligtvis är det konkurrensen, som driver fram möjligheterna till förbättring i industriens produktionsförhållanden och som skapar en tillverkning med så god kvalitet som möjligt. Om staten ger denna subvention, vart tar det vägen då? Vem skall subveneras och vem skall icke subveneras? Skall den, som sköter sig dåligt, subveneras? Skall den, som under åtskilliga år kanske vanskött sitt sågverk, den, som kanske gjort betydande utdelningar till sina aktieägare, skall den få subvention, därför att arbetslöshet inträffar hos honom? Och skall den åter, som skött sig mycket väl och varit försiktig och omtänksam på alla vis, icke erhålla någon subvention för denna förlust av 10—12 kronor per standard? Jag vill säga, att det är icke riktigt att så utan vidare, som Kungl. Maj:t gjort, använda denna miljon för detta ändamål utan en fullständigt ingående, detaljerad och verkligt grundlig prövning av detta.

Nu har, som jag nämnde, Kungl. Maj:t frågat domänstyrelsen, och Kungl. Maj:t har frågat Konungens befallningshavande i Norrbotten om detta. Ja, det är klart, att när flera av sågverken ligga i Norrbotten, måste Konungens befallningshavande i Norrbotten tillstyrka en sådan sak; det är helt enkelt nödvändigt. Men har Kungl. Maj:t frågat det verk, som framför alla skulle se till vår industri och dess förhållanden, kommerskollegium? Jag tror icke, att Kungl. Maj:t gjort det. Har Kungl. Maj:t beträffande arbetslösheten och de påföljder, som detta kan hava därigenom att arbetslöshet inträder på andra håll, därigenom att minskningen av arbetslösheten på det ena stället leder till ökning därav på andra håll, frågat arbetslöshetskommissionen? Jag tror det icke; det är möjligt, att jag misstar mig; men jag tror det icke. Jag tror, att det är önskvärt och att det ej är sårande eller kränkande för Kungl. Maj:t att fråga ämbetsverken. Hur skulle det bli, om varje Kungl. Maj:t skulle känna sig kränkt av att höra myndigheterna? Vi, som suttit i regeringar, hava framställt sådana förfrågningar vid olika tillfällen. Jag erkänner, att den nuvarande Kungl. Maj:t kanske är litet mera lättvindig i detta fall än vad man

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

tidigare varit och vad man enligt grundlagen borde vara. Jag skall icke draga upp den tvistefrågan nu och icke heller framdeles utan bara anmärka detta i förbigående.

Planmässighet är av nöden i denna fråga. Ty man löser den icke, herr talman, genom att på detta sätt lappa på det ena sågverket här och det andra där. Man löser den endast genom att lägga upp hela problemet. Det är en stor gemensam fråga för hela den svenska sågverksindustrien. Den måste sålunda tagas upp i ett sammanhang. Vi löste t. ex. för ett par år sedan en fråga på detta sätt bitvis: vi gjorde så, när vi löste Seskaröfrågan. Ett gammalt sågverk, beläget på en ö ute i översta delen av Bottniska viken, övertogs av staten, och staten har lagt ner, jag vet icke hur mycket, men jag skulle tänka mig, att det går till 700,000 kronor nu. Jag anmärkte på detta förfarings-sätt då och sade som nu, att skall staten gå in på detta, så skall staten lägga upp hela problemet och se efter, hur det skall ordnas; ty icke är det väl meningen, att alla gamla, urmodiga och uråldriga sågverk skola upprätthållas. Skall staten verkligen gå in för att en sågverksrörelse upprätthålles, så skall det väl vara på en plats med det allra bästa läge och där man kan få den modernaste utrustning. Jag vill tala om för kammarens ärade ledamöter, att jag var ute på flygtur i somras. Jag var i opposition mot regeringen då också. Bland annat kom jag till Norrbotten. Jag bad föraren flyga på låg höjd över Seskarö och långsamt, så att jag skulle få se sågverket. Jag vill säga, mina herrar, och det står jag vid, att det var vansinnigt att bygga det sågverket i stället för för att, som ju ifrågasattes, inlösa de egna hem, som funnos där. Nu har man ett enstaka sågverk på en ö, där man icke har avsättning för avfallet och icke har det kombinerat med pappersmassefabriker.

Nu är man inne på en annan väg, att man subvenerar litet här och litet där. Jag vet icke, vad man subvenerar i morgon och i övermorgon. Men en vacker dag komma vi in på att hjälpa andra industrier: järnverk, stålverk etc. Kanske staten får övertaga sådana, kanske blir det subvention där också. Men vart tar det vägen då med den fria konkurrensen? Vi få, förmodar jag, i stället för det uteblivna resultatet av socialiseringsnämndens betänkande en socialisering litet i smått under hand, utan att vi här i kammaren och bland den stora allmänheten märka det.

Ja, herr talman, jag skall för ögonblicket icke gå in på de övriga frågorna, däribland om den höjning med 15 miljoner kronor, som blivit av Kungl. Maj:t påyrkad. Jag lämnar det till andra, som deltagit i utskottsbehandlingen. Jag har bara principiellt velat uttala mina stora farhågor för att Kungl. Maj:t gör på detta sätt utan att riksdagen får medverka. Jag tycker, att det hade varit en god demokratisk ordning från den nuvarande regeringens sida att låta riksdagen få yttra sig om detta. Jag har sålunda intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Regeringen har all anledning att vara tacksam för, att statsutskottet har tillstyrkt anslag i den omfattning, som regeringen ansett sig böra framlägga förslag om. Visserligen uttalas i utskottets utlåtande tvekan, huruvida en ökning från den summa, som arbetslöshetskommissionen beräknat, skulle hava varit nödvändig. Emellertid visar det sig ju, att arbetslösheten fortsätter att stiga. De sista siffrorna, som vi fått, förmåla, att nu äro till arbetslöshetskommissionen anmälda icke mindre än 176.000 arbetslösa. Om man vill hava en jämförelse, kan man taga siffran från samma tid i fjol, då 103.000 voro anmälda. Man kan också erinra om, att den högsta siffra, som någonsin nåtts, har varit 163.000. Det bestyrker ju endast vad vi tidigare visste, att arbetslösheten nu

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

har en omfattning som aldrig tidigare — och trots att man redan nått dessa rekordsiffror, fortsätter arbetslösheten att gripa omkring sig. De uppgifter rörande hjälp åt de arbetslösa, som arbetslöshetskommissionen nyligen lämnat, visa, att man icke understöder vare sig genom kontantunderstöd eller genom statliga eller statskommunala arbeten ens hälften av de arbetslösa. Det kan knappast råda något tvivel därom, att skall man bara något så när föra en tillfredsställande understödspolitik, kommer den summa, som riksdagen nu är beredd att anvisa, snarare att visa sig otillräcklig. Om det skulle uppstå överskott på detta anslag, så måste det innebära, att man försummar att lämna hjälp i den omfattning som man kan.

Jag begärde ordet närmast med anledning av herr Lindmans kritik av regeringens handläggning av ärenden, där man anlitat det anslag på en miljon kronor, som ställts till Kungl. Maj:ts disposition. Jag ber att få erinra kamraren därom, att riksdagen själv har föreskrivit, att de medel, som sålunda hava ställts till förfogande, äro avsedda till främjande av företagsverksamhet, varigenom i största möjliga utsträckning ökade arbetstillfällen måtte kunna beredas. I detta huvuddirektiv ligger ju en direkt anvisning för regeringen, att man skall se till de fall, där det finnes möjlighet att med detta anslag uppmuntra enskilda att fortsätta sin verksamhet och där alldeles speciell anledning föreligger till att ett dylikt fortsättande av verksamheten kan hava betydelse ur synpunkten att motverka arbetslöshet. Det bör väl icke kunna finnas något tvivel om att de anslag, som regeringen har lämnat och som nu av herr Lindman kritiserats, äro anslag, som fullkomligt falla inom ramen för den anvisning, som riksdagen har givit för anslagets användning. Genom de subventioner, vilka ha lämnats åt sågverk i Norrbotten och i ett fall i Sundsvallstrakten, har man berett möjlighet till omkring 400,000 dagsverken. Anslagssumman uppgick till icke 400,000 kronor. Skulle man i stället för dessa dagsverken utbetala ett kontantunderstöd, skulle det åsamka statsverket en utgift på omkring en miljon kronor. Man skulle alltså genom att motverka arbetslösheten på den andra vägen få betydligt större utgifter och dessutom komma i konflikt med en av de grundläggande principerna för arbetslöshetspolitiken, som förresten ytterligare understrukits i det föreliggande utlåtandet, nämligen att man skall vid avvägningen mellan arbetslinjen och kontantunderstödet låta den förra ha övervikten, så att, där det finns möjlighet att motverka arbetslösheten genom att skaffa arbetstillfällen, skall man icke gå på linjen med kontantunderstöd.

Det är naturligt, att det alltid kan råda delade meningar om, huruvida i ett speciellt fall ett understöd skall givas eller icke, och det är också alldeles klart, att handhavandet av den fullmakt, som riksdagen givit regeringen, måste ske med all möjlig varsamhet, så att icke genom de åtgärder, som vidtagas, man i själva verket motverkar syftet med det anslag, som riksdagen har velat ställa till förfogande. Det är också naturligt, att när man har prövat frågan om understöd för att upprätthålla sågverksrörelsen på en viss plats, har man icke nöjt sig med att pröva den enbart ur synpunkten av behovet att giva arbete åt arbetslösa, utan man har självklart också övervägt, hur detta understöd kan påverka produktionen i allmänhet inom området i fråga, liksom även vilket inflytande det kan ha med hänsyn till vår export. Regeringen har i detta fall haft ingående överläggningar med en utav de på området, som jag tror, förnämsta experterna. Vi ha icke försummat att beakta den sidan av saken och icke underlåtit att undersöka, i vilken mån ett understöd till ett av dessa företag kan ur konkurrenssynpunkt påverka förhållandet till andra företag. Utredningen har gjorts så grundlig, som man överhuvud taget kan göra en sådan utredning, och först sedan regeringen efter denna utred-

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

ning kommit till den uppfattningen, att man icke genom att använda anslaget på angivet sätt löper några risker, som icke få tagas, först då har regeringen gått till beslut.

Herr Lindman säger, att regeringen borde i fall som detta ha konfererat med riksdagen. Tydligen menar herr Lindman, att regeringen skulle ha framlagt en proposition, eller kanske menar han, att man kunnat undgå en del av klandret genom att konferera med partiledarna. Jag har vid flera tillfällen framhållit, att man från regeringens sida önskar hålla den intimaste kontakt med riksdagen, men jag kan icke vara med om att regeringen skall smita ifrån sitt ansvar eller en del av sitt ansvar genom enskilda konferenser med partiledarna. Dessa konferenser måste hållas för att sondera ställningen och läget i riksdagen, men det måste alltid till sist vara regeringen, som tar ansvaret för sina beslut. En sak är, att det naturligtvis kunde ha framlagts proposition och att det också naturligtvis kunde ha satts i gång denna väldiga omgång, där papperen gå från den ena myndigheten till den andra, medan folket svälter och det sedan blir för sent att göra någonting. Regeringen har i detta fall haft att handla icke bara med försiktighet och omsikt utan även att handla så snabbt, att åtgärden överhuvud taget kunde få någon betydelse.

Vad beträffar sågverken uppe i Norrbotten, hade ännu icke stämpling skett för avverkning, som där skulle sättas i gång, men skulle regeringen ha gått den långa remissvägen, hade ärendet kommit till avgörande på en tidpunkt, när det icke längre kunde göras någonting, och resultatet skulle ha blivit, att en åtgärd, där man genom ett statsunderstöd på mindre än 400,000 kronor kunde få 400,000 arbetsdagar, icke skulle ha kunnat vidtagas.

Beträffande propositionen till riksdagen skulle sannolikt även i detta fall ett sådant fördröjande av ärendets behandling ha ägt rum, att det åsyftade ändamålet icke skulle ha kunnat vinnas. För egen del kan jag icke finna, att regeringen hade någon anledning att gå den vägen. Regeringen har fyllt sin skyldighet att taga hänsyn till riksdagens direktiv, att denna miljon skall få användas för befrämjande av företagarkerksamhet, varigenom arbetslösheten motverkas, och regeringen är fullt beredd att taga ansvaret för denna åtgärd, som den måste säga sig varit mycket väl motiverad och som uppe i de bygder, som träffats av den, har mottagits med tacksamhet av befolkningen. Jag skulle förresten i detta sammanhang kunna erinra om ett litet telegram, som jag fick uppe från Hortlax, strax efter regeringen fattat beslut, däri man tackade därför, att man hade räddats från den tunga understödsvägen och återfått möjligheter till arbete.

Med hänsyn till den fortsatta behandlingen av ärenden av detta slag kan utskottets förslag till uttalande kanske ingiva betänkligheter. Avser man att genom detta uttalande binda regeringens händer, så att den icke skall kunna gripa in så snabbt och effektivt i sådana fall, som här skett, då är det ungefär lika bra, att anslaget icke beviljas. Jag kan emellertid icke finna, när jag läser igenom denna utskottets motivering, att den binder regeringen på ett sådant olämpligt sätt, och ur den synpunkten skulle jag kunna säga, att vilken motivering som toges, utskottets eller reservanternas, lämnas det fortfarande möjlighet för regeringen att med en förnuftig tillämpning av direktiven göra den nytta med pengarna, som ju ändå avsikten är, att man skall göra.

Vi ha ju icke i den svenska riksdagen den metoden, att vi då och då begära, att riksdagen skall visa sitt förtroende för regeringen genom att icke alltför smått mäta ut området för regeringens rörelsefrihet. I en så allvarlig tid som denna, då svårigheterna hopa sig och då det är nödvändigt icke bara att hjälpa i stor omfattning utan även att kunna handla snabbt, förefaller det mig dock, som om riksdagen borde kunna visa landets regering det förtroendet, att man

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)
icke sökte förhindra den att göra det bästa möjliga för att lindra de svårigheter, som krisen har skapat.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Jag kan icke komma ifrån, att statsutskottets majoritet genom sitt uttalande i motiveringen tillgripit en restriktiv åtgärd, som är ganska omotiverad med hänsyn till detta anslags tillkomst. Vi känna till, att det tillkommit på regeringsinitiativ, emedan den regering, som hade hand om rikets styrelse före den nuvarande regeringen, under denna kristid kände behov av att icke på varje punkt vara absolut bunden av givna direktiv och bestämmelser och därför fann det lämpligt att av riksdagen äska en summa, som gäve den möjlighet att själv bedöma, huruvida, då behov inställde sig på något speciellt håll, man kunde söka en hjälpform av rent tillfällig karaktär, som kunde komma att verka tillfredsställande. Det har icke varit knutet något som helst villkor till detta anslags användning, utan Kungl. Maj:t har här haft rätt att handla efter bästa förstånd och samvete.

När nu majoriteten i årets statsutskott gör dessa restriktiva uttalanden i fråga om anslaget användning, då betyder detta helt enkelt från budgetens synpunkt, att riksdagen återtar den fria förfoganderätten över detta anslag. Jag uppskattar för min del hans excellens statsministerns tolkning av uttalandet i fråga. Det vittnar om en lovvärd vilja till förståelse, även då motparten utan någon särskild anledning synbarligen har lust att komma med ett litet nålsting. Ty vad skall det vara för mening med ett uttalande som detta? »Utskottet vill sålunda understryka angelägenheten därav, att anslaget icke kommer till sådan användning, att menliga verkningar uppkomma för annan enskild verksamhet av liknande art med härav följande faror för därstädes ökad arbetslöshet.» Vad skall det egentligen vara för mening med ett sådant uttalande? Det är ju ingen, knappast ens en regering, som kan i varje del räkna ut verkningarna i varje detalj av en åtgärd av avsett slag. Endast misstanken, att ett regeringsingripande på en viss punkt, ett ingripande, som från allmänna, objektiva synpunkter kan vara mycket berättigat, någonstädes i periferien kan framkalla arbetslöshet, förbjuder regeringen enligt detta uttalande att använda anslaget. Här får regeringen ge sig in på bedömanden, där det alltid blir risk att få en riksdagsmajoritet emot sig, om den överhuvud taget eljest icke kan ha anledning räkna med en sympatisk stämning. Det är ett sådant oklart uttalande, som vi känna från 1923, varom statsutskottets ärade vice ordförande också erinrat. Det är dylika oklara uttalanden, som alltid skapa mycket stora olägenheter. Jag har själv som reservant i utskottet gått med på restriktion i en viss punkt. Den restriktionen är den, att utskottet finner, att ifrågavarande stöd helt naturligt bör givas en rent tillfällig karaktär. Det var uppenbarligen meningen, när detta anslag beviljades, att det skulle vara till en tillfällig hjälp och att regeringen skulle få en möjlighet att giva en sådan, och det kan ju icke skada, därest man anser sig vilja ha en uppsikt över detta anslag, att man säger, att avsikten varit, att det skall vara en hjälp av tillfällig karaktär.

Jag har, herr talman, i denna del av utskottsutlåtandet icke något vidare att tillägga, men jag kan icke underlåta att inför arbetslöshetens starkt fortsatta ansvällning säga några ord i allmänhet med hänsyn till den förbindelse, jag har med en alldeles särskilt hårt av arbetslösheten träffad provins. I den allmänna diskussionen om de lämpligaste åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande angives arbetslinjen såsom den betydelsefullaste, den på vilken man närmast bör aktgiva. I det stycket skiljer sig min uppfattning i intet avseende från det som sålunda anses vara det riktigaste. Jag tror, att man t. ex.

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

på mycket hårt trängda orter ofta hellre väntar på de fåtaliga arbetshänvisningar, som arbetslöshetskommissionen har tillfälle att giva, än att man begär av kommissionen rätt att utbetala kontantunderstöd.

Det var en högre tjänsteman inom arbetslöshetskommissionen, som för blott några dagar sedan meddelade mig sin undran över att Blekinge län av arbetslöshet hårt trängda kommuner icke i större utsträckning, än fallet är, begära att få betala ut kontantunderstöd. Ja, anledningarna härtill kunna ju vara flerfaldiga. Det kan vara den allmänna fattigdomen, som icke medger möjlighet att begära att få betala ut kontantunderstöd till arbetslösa. Det kan vara andra orsaker, som jag nu icke skall gå närmare in på. Är det någon, som frågar, om en kommun kan vara så fattig, att den icke kan mottaga ett anslag från arbetslöshetskommissionen för att betala ut kontantbidrag till arbetslösa medlemmar, så svarar jag: javisst kan en kommun vara så fattig. Om det t. ex. begäres, att 10 procent av kontantbidraget skall utbetalas av kommunen själv, så kunna de 10 procenten gå upp till ett sådant belopp, att det icke är möjligt för kommunen att anskaffa dessa medel. Jag vill taga ett exempel från en kommun i Blekinge län. Där finns en kommun, som om den skulle utbetala 5,000 kronor, härför skulle nödgas uttaxera 7 å 8 kronor per skattekrona. Att lämna 5,000 kronor som ett bidrag på låt oss säga 10 procent, skulle i detta fall betyda en kontantutbetalning på 50,000 kronor, och detta skulle nödgå denna kommun till uttaxering av det belopp, som jag nämnde. Det är en annan kommun, som har ungefär 2,000 inbyggare och som, om den skulle anskaffa 5,000 kronor, finge uttaxera ungefär 3 kronor per skattekrona. Ifrån båda dessa kommuner, herr talman, meddelades mig helt privat, strax innan jag i år for hemifrån till riksdagen, att lantbrukarna uttryckligen förklarar, att ett försök att pålagga dem ytterligare bördor måste leda till skattestreck. De skulle icke betala någon skatt.

Arbetslöshetskommissionen har för närvarande icke tillräckligt med arbeten. På de otaliga nödrop, som komma från kommunerna om anvisning på arbetsplatser, svaras det, att det finns inga arbetsplatser men att det finns möjlighet att få kontantersättning och rätt att utbetala kontantunderstöd. Men kontantunderstödsvägen kan av de anledningar, som jag nämnt, i en hel del fall icke beträdas. Jag vill hemställa till regeringen, att den sidan av arbetslöshetsproblemet, som genom dessa exempel demonstrerats, noggrant undersökes, så att icke gällande bestämmelser alldeles utesluta vissa områden från varje hjälp. Detta blir resultatet, därest man icke går så långt, att man i undantagsfall, där det kan komma i fråga, ger fullt bidrag. Det är under alla omständigheter uppenbarligen fördelaktigt, att det, så långt möjligt är, skapas arbeten och icke vare sig i första eller andra hand reflekteras på kontantunderstöd.

I det stycket, mina damer och herrar, träffa vi kanske närmast problemet om ungdomsarbetslösheten. De som gå sysslösa äro procentuellt sett i främsta rummet de ogifta, de yngre människorna, och kontantunderstödet kommer att leda till, att det är egentligen dessa som nödgas mottaga kontanthjälpen. Självfallet kan man icke i och för sig hava något emot, att de få denna hjälp, men jag är alldeles säker på att ungdomen själv *hellre* vill hava arbete.

I de fattiga landsbygdskommunerna går det emellertid icke för sig att bekämpa arbetslösheten med kontantunderstöd under annan förutsättning än att staten övertar alla utgifter. Det går icke. Så pressar arbetslösheten redan i vad jag skulle vilja kalla periferien, att kommunerna själva äro fullständigt utan varje resurs att träda in.

Vad jag här sagt, herr talman, är ingalunda några överdrifter. Det är sanning, som vilar på erfarenhet och på kannedom om förhållandena. Jag uttalar mig här icke om, herr talman, i vilken omfattning detta särskilda nödläge har

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

utbredd sig inom vårt land eller inom min provins, men det har redan gripit sig fast, och det kommer att vidgas i den mån som krisen fortsätter och näringslivet icke får luft under vingarna. Det är därför som det är så angeläget, att även de borgerliga partierna tänka på att de för fem, sex, sju, åtta eller flera år sedan uppgjorda formlerna, de s. k. direktiven för arbetslöshetens bekämpande rättvisligen icke kunna tillerkännas evighetsvärde och ofelbarhet, utan att det är nödvändigt att man på den borgerliga sidan tar hänsyn till det faktiskt ändrade läget i det allmänna ekonomiska och sociala livet, som inträtt sedan dessa direktiv och dessa allmänna bestämmelser fastställdes. Det fordras mjukhet i handlaget och förståelse för utvecklingen, som, om man benhårt fasthåller vid gamla föreställningar, måhända slutligen kan leda till icke önskvärda, men mycket farliga överraskningar. Jag hemställer till regeringen att ha ögonen öppna inför de faror, som jag här sökt visa på i verkligheten finnas, och jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan, med den ändring i motivering, som föreslås i den socialdemokratiska reservationen.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Jeppsson: Herr talman! Det har ju inom statsutskottet rått samma förhållande som inom riksdagens kamrar: vi äro i stort sett eniga om detta Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslag till arbetslöshetens bekämpande. Propositionen är enhälligt tillstyrkt av statsutskottet, och jag har icke heller i dag här något annat yrkande än om bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Det är endast i fråga om motiveringen som meningarna hava gått något isär, och därtill endast i fråga om en liten detalj av det hela, nämligen i fråga om användande av 1 miljon av de 42 miljoner det här gäller. Jag skulle vilja säga, att denna meningsskiljaktighet icke är av den art, att den behöver föranleda så stora och vidlyftiga diskussioner och än mindre några mera svårartade strider. Det glädde mig mycket, när jag hörde hans excellens herr statsministerns anförande nyss, då hans excellens gav uttryck åt den meningen, att båda motiveringarna, både utskottets och den reservationsvis framförda, hade en sådan avfattning och sådan formulering att var och en för sig skulle kunna godkännas. En sådan tolkning från herr statsministerns sida tror jag också är riktig, och jag skulle vilja göra gällande, att en och var, som icke vill draga ut striden i onödan, skall också komma fram till samma synpunkter i detta fall som dem herr statsministern här gav uttryck åt.

Jag föranleddes emellertid att begära ordet bl. a. därav att jag har en blank reservation tillsammans med mina partivänner fogad till utlåtandet, men även därför att statsutskottets vice ordförande herr Anderson i Råstock här framställt vissa frågor. Jag gör icke anspråk på att kunna på ett tillräckligt uttömmande sätt besvara dessa frågor. Jag skulle närmast vilja säga, att det förvånar mig att herr Anderson i Råstock här gör dessa frågor, och ännu mera förvånar det mig, när herr Anderson säger, att hans meningsfränder hava inom utskottet gjort dessa frågor utan att kunna få något tillfyllestgörande svar. Vad beträffar den första av herr Andersons frågor, nämligen frågan vad som menades med uttrycket »synnerligast på vissa arbetsmarknader», har åtminstone icke jag inom utskottet hört vare sig herr Anderson i Råstock eller någon annan fråga, vad detta skulle betyda. Om man under hand framställt någon fråga till utskottets ledamöter, det vet jag icke, men man har i varje fall vid diskussionerna inom utskottet icke gjort frågor på den punkten. Dessutom tycker jag, att detta uttryck »synnerligast på vissa arbetsmarknader» är så pass oskyldigt och så pass befogat, att varken

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

regeringen eller ännu mindre reservanterna behöva taga illa upp att det uttrycket står i utskottsutlåtandet, och det behöver icke föranleda utskottets vice ordförande att ta utskottsmajoritetens representanter under förhör här i kammaren.

Det är, sade jag, ett både oskyldigt och befogat uttryck, och när man här säger att »på grund av det nu rådande, särskilt svårartade läget — synnerligast på vissa arbetsmarknader» så är det väl ändock så, det kan ingen bestrida, att på vissa arbetsmarknader råder det ett synnerligen svårartat läge. Jag behöver bara peka på en dylik, nämligen på stenindustriens arbetsmarknads område. Där råder sedan år tillbaka ett synnerligen svårartat läge. Den privata företagsamheten ligger praktiskt taget nere på detta område, och då de medel, som fjolårets riksdag i fjol anvisade för tillverkning av smågatsten, äro inom en mycket nära framtid förbrukade, kommer ett mycket svårt läge att inträffa på denna arbetsmarknad. Jag kan därför icke anse, att det ligger något farligt eller något anmärkningsvärt i att detta uttryck använts.

Men, herr förste vice talman, längre ned i samma stycke, andra stycket på sid. 16, återfinnes ett annat uttryck, som jag för min del reagerat emot inom utskottet och som jag även här inom kammaren ber att få vända mig emot. Det är när utskottet säger, att utskottet velat »tillstyrka, att detta belopp ställes till Kungl. Maj:s förfogande för att efter vederbörande myndigheters hörande användas för ifrågavarande ändamål». Jag har inom utskottet framhållit, att dessa ord »efter vederbörande myndigheters hörande» böra utgå ur utskottets utlåtande. Detta nämligen därför, om icke för annat, att det ingår ju i regeringsärendenas grundlagsenliga behandling att vederbörande myndigheter skola höras, och därför tycker jag det är alldeles onödigt att statsutskottet och riksdagen skriva på detta sätt i utlåtandet. Den reservation, som jag och mina meningsfränder här antecknat till utlåtandet i fråga, avser också dessa ord, och vi vilja således, att orden »efter vederbörande myndigheters hörande» skola utgå.

Jag skall icke närmare ingå i diskussion om just den passus i utskottsutlåtandet, som har vållat den största diskussionen här, nämligen på frågan om medlens användande på sådant sätt att icke annan enskild verksamhet skadas och ökad arbetslöshet därav kan uppstå. Jag tycker även den saken är tämligen självklar, och icke minst att döma av hans excellens herr statsministerns anförande här nyss tror jag, att man inom regeringen är fullt ense med mig, och jag skulle tro, att flertalet av riksdagens ledamöter hysa den meningen, att man bör vid användandet av detta anslag framgå med största varsamhet och med blicken öppen för detta förhållande, att anslaget icke användes så, att man skadar annan enskild företagsamhet och därigenom åstadkommer ökad arbetslöshet. Jag tycker därför att det uttalandet icke är så farligt som man på åtskilliga håll velat göra det till.

Jag skall, när jag har ordet, herr förste vice talman, också beröra frågan i dess helhet en liten smula. Jag nämnde redan i början av mitt anförande här, att utskottet har enhälligt tillstyrkt de 42 miljoner kronorna. Det har visserligen inom utskottet yppats tvekan om huruvida verkligen ett så pass stort anslagsbelopp som 42 miljoner kronor är behöfligt, och denna tvekan har kanske framför allt vunnit stöd därutav, att arbetslöshetskommissionen har i sin framställning till regeringen äskat icke mindre än 15 miljoner kronor mindre än vad regeringen redan anvisat och här nu begär. Men jag har för min del kunnat vara med om att bevilja hela detta anslagsbelopp, i första hand därför att arbetslösheten tyvärr har visat tecken till stark ökning. Vi hörde nyss av hans excellens herr statsministern de sista siffrorna, som vida överträffa dem som finnas intagna här i propositionen och i utskottsutlåtandet. Det

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

tyder således på en fortsatt stegring av arbetslösheten, och jag har för min del icke på något sätt velat medverka till att regeringen skulle i brist på medel nödgas inskränka den arbetslöshetshjälp, som är nödvändig och som är motiverad. Jag har därför för min del icke kunnat vara med om någon minskning av anslaget i fråga. Förutom de ökade arbetslöshetssiffrorna kommer också därtill den omständighet, som min ärade kamrat och vän på Blekingebanken, herr Törnkvist, redan anför, att åtskilliga kommuner på grund av den ökade arbetslösheten och därav föranledd ökad skattetunga icke längre sett sig i stånd att bära lika stor andel av arbetslöshetsbördan som tidigare, utan att statsmakterna måste i det fallet träda hjälpende emellan, och jag är alldeles övertygad om att i många kommuner är läget sådant, att man från statens sida får bidraga med större andel av arbetslöshetshjälpen än vad tidigare varit fallet. De hårdast ansträngda kommunerna orka helt enkelt i detta fall icke med att bära samma procentuella andel av arbetslöshetshjälpen som tidigare, utan det måste i åtskilliga fall bli en höjning av bidragsprocenten från statens sida, och detta kommer att medföra ökade anspråk på medelstillsättningen och medelsbehovet.

Dessa nu anförda synpunkter hava för mig varit vägledande, då jag har biträtt utskottets förslag i fråga om tillstyrkande av det av regeringen äskade anslaget i dess helhet, och jag har, herr förste vice talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, men med strykande i motiveringen av orden »efter vederbörande myndigheters hörande».

Med herr Jeppsson förenade sig herr *Osberg*.

Herr Lövgren: Herr talman, mina damer och herrar! I egenskap av en av de supplikanter som genom regeringens beslut fått hjälp med att få i gång avverkningar för några av sågverken i Norrbotten, skall jag be att få framföra ett tack till regeringen för att den tillmötesgått de framställningar, som gjorts från Norrbottens befolknings sida.

Jag skall referera vad som utgör bakgrunden till detta, och jag tror, att sedan jag gjort det, skall t. o. m. herr Lindman vara tvungen att erkänna, att man icke längre kan ha eller får lov att ha en sådan hundra procentig aktning för den fria konkurrensen som han hade.

När i höstas Axelsviks, Båtskärsnäs, Törefors och Storfors sågverk inställde driften, så innebar detta att mellan 800 och 1,000 sågverksarbetare blevo utan arbete, i själva verket att fyra samhällen och de tre kommuner, dit de höra, erhöilo ett mycket, mycket hårt slag. Det innebar vidare, att cirka 2,500 skogsarbetare och 800 hästar skulle bli arbetslösa i vinter, liksom de varit arbetslösa föregående vinter. I anledning av den inställelse av drivningarna, som skedde vintern 1931—1932, tillät jag mig skriva till den dåvarande regeringen och begära att den skulle medverka till en liknande aktion som den som nu kommit till stånd, därför att jag resonerade som så, att Norrbottens andel i den svenska trävaruexporten även med uppehållande av driften vid dessa fyra sågverk var knappare än vad den borde vara med hänsyn till råvarutillgången inom länet. När vi ha 13 % av landets barrskogsförråd, borde vi rimligen också ha 13 % av exportkvantiteten, men det ha vi på grund av kända förhållanden icke, utan vi ha på sin höjd haft 6, 7, 8 %. Den framställningen, som jag gjorde på hösten 1931, blev emellertid lagd till handlingarna och ingenting gjordes, med resultat att arbetslösheten och fattigdomen skärptes i Norrbottens läns skogsland först och sedermera också vid kustbygden, när sågverken stoppade. Den första framställningen, som gjordes i sommar, var från Axelsviks och Båtskärsnäs arbetare och Kalix kommun i förening. Det

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

var i augusti månad, när vi ännu hade den frisinnaade regeringen. Den andra framstötten kom från Hortlax' kommuns sida i anledning av stagnationen vid Storfors, och den tredje kom från Törefors kommuns sida i anledning av stagnationen vid Törefors sågverk. Vidare framförde jag i Norrbottens läns landsting tillsammans med borgerliga ledamöter en motion med framställning om att landstinget skulle gå in till regeringen och begära statsmakternas medverkan till en åtgärd i denna riktning. Vid behandlingen av den motionen i landstinget inträffade det egendomliga, att Sillénkommunisterna yrkade avslag, men samtliga borgerliga ledamöter och socialdemokratiska ledamöter voro ense om denna framställning, och ehuru jag icke vill vara mycket elak mot herr Lindman, vill jag dock säga, att den sillén-kommunistiska motiveeringen icke skiljer sig så förskräckligt mycket från den motivering, som herr Lindman använde i dag; och det får jag säga, att nog tycker jag det är bra egendomligt, när herr Lindman ömmar för den ryska exporten på det sätt han gjorde i sitt anförande i dag. Att herr Hagberg i Luleå och hans partivänner i Norrbottens läns landsting ömma för denna export i så hög grad, att de öka sina egna valmäns arbetslöshet, den saken kan jag förstå, ty mer begär jag icke av dem. Emellertid ligger saken så till, att vi i Norrbotten hade noga räknat 14,300 arbetslösa den 1 december. Vi hade beräknat för samtliga kommuner i Norrbotten skattetungan för innevarande år, det blev i genomsnitt för samtliga stads- och landskommuner 17:42, inklusive vägs katt och landstingsskatt mellan 24 och 25 kronor per bevilningskrona, och det säger sig självt att med den arbetslöshet som nu råder och om inga hjälpåtgärder vidtagas i syfte att få industrien i gång, så måste ju den rena katastrofen vara att vänta inom en ganska snar framtid. Det är väl ändock till sist på det sättet, att Norrbottens folk måste finna sin försörjning genom utnyttjande av de råvarutillgångar, som finnas inom länet.

Den skånska jorden är ju underlaget för skåningarnas försörjning, och när produktionen på den jorden blir hårt trängd, griper staten med herr Lindmans goda minne in och hjälper både sockerbetsodlingen och spannmålsodlingen och mjölkproduktionen. Herr Lindman sade i sitt anförande: vart tar det vägen med den privata konkurrensen? Ja, vart tar det vägen med den privata konkurrensen, herr Lindman, då det gäller sockerproduktion, spannmåls- och mjölkproduktion och andra produktioner? Menar herr Lindman, att därför att det här gäller en exportindustri, skall det vara fullständigt uteslutet att från statens sida ingripa? Så har man i varje fall icke resonerat i Finland; där har man från statsmakternas sida subventionerat denna industri för att den skulle kunna hårdna ut i konkurrensen gent emot Ryssland och andra stater.

Jag kan mot bakgrunden av de förhållanden, som råda där uppe, icke se någon annan utväg, än att statsmakterna medverka till denna industris uppehållande, sedan de privata företagarna ha gått bet på uppgiften. Formen för detta binder jag mig icke alls fast vid; jag kan acceptera olika former. Huvudsaken är, att jag vinner det resultat, som jag strävar till, nämligen försörjning genom arbete åt Norrbottens folk.

När man talar om att detta är en subvention, skall jag kanske ändå lägga in en liten reservation på den punkten. Jag har ju alltsedan år 1928 haft tillfälle att mycket noggrant följa trävarumarknaden i Norrbotten. Under det senaste året har Kalix träindustriaktiebolag köpt sågtimmer i den öppna marknaden till lägre pris än det, som är stipulerat i de kontrakt, som äro upprättade efter den utredning, som herr Hansén verkställt. Domänstyrelsens krav på betalning ligger både fem och sex öre högre per cylinderkubikfot än öppna marknadens krav i Norrbottens län just nu. Men det kan man icke råda bot på. Domänstyrelsen driver sin politik i enlighet med de riksdagsdirektiv, som

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

finnas, nämligen att den bara skall vara affärsmässig, icke ha något socialt ansvar. Den försöker visa upp det bästa möjliga resultat med bortseende många gånger ifrån de sociala konsekvenserna av den där hundra procentiga affärsmässigheten. Mot bakgrunden av detta faktum, att man i Norrbotten i öppna marknaden köper virke till samma eller t. o. m. ännu lägre priser än de, som äro stipulerade i dessa kontrakt, kan jag icke betrakta denna subvention såsom någonting så förskräckligt farligt. Den innebär nämligen på sin höjd det, att man flyttar över 400,000 kronor från en av statens fickor till en annan. Men man har sannerligen icke därmed subventionerat den arbetarbefolkningen där uppe, som genom industrin skall finna sin utkomst, ty dessa människor få sannerligen göra rätt för sig till hundra procent alla gånger.

Jag skall icke draga upp någon längre debatt om detaljerna i denna sak. Jag har endast velat säga dessa ord såsom en bakgrund till de beslut, som äro fattade av regeringen. Jag tycker ju, att statsutskottets motivering är kärv, och jag är ganska övertygad om, att om det blir herr Lindman, som kommer att tolka den, så kommer det sannerligen icke att bli någon hjälp. Därför är jag nog mest böjd för att ansluta mig till de socialdemokratiska reservanternas förslag beträffande motiveringen.

Herr Lindman påstod — det kanske jag får säga, innan jag slutar — att Seskarö var den olämpligast tänkbara platsen som förläggning för ett sågverk. Jag är icke säker på det, herr Lindman. Seskarö har en utomordentligt väl skyddad och god hamn, ligger alldeles vid mynningen av Torne älv, varför man kan draga in timmerbuntarna direkt till sågverket utan dyrbar flottläggning, samt har ett utmärkt läge för sina brädgårdar. Men man kan icke bli av med avfallet, säger herr Lindman. Ja, det gäller i dag. Men Törefors sågverk, som för några år sedan gick in för att leverera sitt avfall till Kalix sulfatfabrik, har numera upphört därmed. Det har byggt en jonitexfabrik, som man lika gärna kan bygga på Seskarö. Vi veta för övrigt icke, vilka framsteg utvecklingen kan komma att göra på detta område. Med hänsyn till den uppfinnarverksamhet, som pågår, är det säkert endast fråga om några år, innan man har nya användningar för avfallet från sågverken, dels genom att därav framställa träkol och dels genom att förvandla det till socker, sprit eller andra varor. Och under sådana förhållanden kan jag icke inse, att det kan spela någon roll, om sågverket ligger på Seskarö eller icke.

Vidare skall jag be att få säga, att när herr Lindman efterlyste planmässighet i fråga om uppordnande av dessa saker i Norrbotten, så kan jag hålla med honom om, att det behövs planmässighet. Och i syfte att få en sådan planmässighet till stånd har jag gjort framställningar gång efter annan här i riksdagen. Men den som varit kallsinnig emot dessa framställningar har varit herr Lindman. När han själv satt såsom statsminister och jag tillsammans med några Seskaröbor försökte få i gång Seskarö sågverk i det fria företagens form, sade herr Lindman absolut nej. Men han tog intet initiativ för att planmässigt ordna upp förhållandena där uppe, vilken fråga var akut även då. Herr Lindmans inställning till denna fråga har varit negativ, så negativ, som den över huvud kunnat vara. Men man lever icke av negativism, man lever icke på att lägga armarna i kors, och man lever i längden icke heller på understöd. Ty det systemet ruinerar hela denna bygd till slut, om icke befolkningen där uppe sättes i tillfälle att bearbeta och leva av de råvaror, som finnas inom länets gränser. Jag tror, uppriktigt sagt, att en ordentlig undersökning av näringsproblemet i Norrbotten skall ge vid handen, att såväl Kalix som Seskarö och de åtgärder, som nu vidtagas, samtliga ligga i linje med vad som är klok planmässighet. Kanske hade saken kunnat genomföras på ett bättre sätt. Men om det hittills icke kunnat ske på bättre sätt, än som skett,

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

så är detta icke minst beroende på den ringa förståelse för saken, som visats från herr Lindmans och hans partivänners sida. Säkert är emellertid, att komma icke farligare subventionsförhållanden till stånd här i landet än de, som det hittills varit fråga om i Norrbotten, så äro vi icke ute på hal is. Mycket värre saker har herr Lindman varit med om att genomföra här än dem, som här genomförts för Norrbottens vidkommande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häruti instämde herr *Hage*.

Herr **Andersson** i Stockholm: Herr förste vice talman! Jag har egentligen icke begärt ordet för att lägga mig i den tvist om den olika avfattningen av motiveringen, som reservanterna och utskottsmajoriteten föra. I synnerhet efter herr statsministerns uttalande, där han sade, att det ena kunde tolkas ungefär som det andra och tillämpas på samma sätt, lär det väl icke spela så förfärligt stor roll, om riksdagen här kommer att godtaga den ena eller den andra avfattningen. Herr Lövgren talade om, att herr Lindman kanske skulle komma att tillämpa direktiven på annat sätt än den nuvarande regeringen. Erfarenheten säger mig emellertid, att statssekreterare och andra tjänstemän inom departementet tolka bestämmelserna på samma sätt, oavsett vad det är för regering, som sitter.

Herr Lindman talade här om sågverket på Seskarö och en del därmed sammanhängande förhållanden och gav det beskedet, att han hade flugit upp till Norrbotten bl. a. och därvid uppmanat sin flygare att flyga på mycket låg höjd och sakta över Seskarö. Och när det var gjort, hade herr Lindman inhämtat den kännedom om orten och sågverket, som han här gav tillkänna. Det slog mig, att man skulle kunna ha anledning säga, att herr Lindmans sakkunskap är så flyktigt inhämtad, att den icke är något att särskilt fästa sig vid. När herr Lövgren polemiserade emot herr Lindmans uppläggning av denna fråga, var det enligt min mening tämligen överflödigt. Det borde räcka med att uppmana herr Lindman att komma ned till marken och studera förhållandena. När han gjort det, kunna vi kanske diskutera förhållandena litet närmare. Men till dess skulle jag tro, att herr Lindman icke har möjlighet att bedöma dessa förhållanden på Seskarö efter den synnerligen ytliga inblick, som han fått.

Det spörsmål, som emellertid här är det stora, är frågan om anslag till arbetslöshetskommissionen. Beträffande arbetslöshetskommissionens verksamhet beslöt ju föregående års riksdag de direktiv, som i det avseendet skulle gälla. Vi framställde då ett yrkande om att arbetslöshetskommissionen skulle avskaffas. Riksdagen avlog detta yrkande och gav därmed — för övrigt enhälligt, om man undantar vår ståndpunkt — sin anslutning till den verksamhet, som under detta år bedrivits av arbetslöshetskommissionen. Vi yrkade, att ett betydligt större anslag skulle ges till bekämpande av arbetslösheten. Och jag skall be att få konstatera, att om riksdagen beträffande anslagssumman gått den väg, som från vår sida anvisades i det förslag, vi då framställde, hade riksdagen icke i dag behövt diskutera tilläggsanslag. Då skulle nämligen summan åtminstone varit tillräcklig, och litet till för övrigt, för att bedriva den verksamhet, som förekommit under den sista tiden. För att friska upp minnet har jag emellertid tittat i utskottsbetänkandet för i fjol och därvid konstaterat, att man i statsutskottet var ense om ett anslag på 25 miljoner kronor till bekämpande av arbetslösheten. Detta var sålunda en gemensam ståndpunkt, och meningarna skilde sig endast beträffan-

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

de ett uttryck om att det borde föras en något humanare arbetslöshetspolitik än den, som dittills förekommit. Och det var sannerligen av behovet påkallat. Men beträffande anslagssumman behöver jag icke erinra dem av herrarna, som voro med i fjol, att alla, som gingo på den linje, enligt vilken riksdagen i fjol fattade sitt beslut, missräknade sig.

När det gäller denna arbetslöshetsverksamhet och de uppgifter rörande antalet arbetslösa, som utskottet lämnat, har det ju här sagts, att antalet arbetslösa i december månad i fjol var 161,000. För att visa på, huru illa denna uppgift överensstämmer med verkligheten, skall jag be att få erinra kammarens ledamöter om, att till Stockholms stads arbetslöshetskommitté voro i december månad i fjol anmälda något över 10,000, jag vill minnas 10,300, arbetslösa. Fackliga centralorganisationen i Stockholm anställde en inventering av antalet arbetslösa under november månad och erhöll då en siffra, som ju icke minskats till december. Det visade sig, att i november var det icke mindre än mellan 26,000 och 27,000 av fackliga centralorganisationens medlemmar, som voro arbetslösa. Läger jag därtill de grupper, som icke voro anslutna till nämnda organisation, kommer man upp till en siffra av 30,000 organiserade arbetslösa i Stockholm. Därtill kommer givetvis ytterligare en rätt betydande grupp, som icke tillhör någon facklig organisation. Det är möjligt, att skillnaden mellan de i arbetslöshetskommissionens statistik upptagna och de i verkligheten arbetslösa är större i Stockholm än i vissa andra delar av landet, men i varje fall ge stockholmsciffrorna en antydning om, huru stor arbetslösheten är utöver vad som blivit angivet i uppgifterna från arbetslöshetskommissionen. Av de till arbetslöshetskommissionens avdelning här i Stockholm anvisade var det icke ens hälften, som blev beredd någon hjälp av Stockholms stads arbetslöshetskommitté och fattigvård. Det visar sig sålunda, att det är ett ytterst ringa antal, som kommer i åtnjutande av hjälp genom statliga och kommunala organ.

Jag skall be att få erinra om, huru arbetslöshetskommissionen för Stockholms stads vidkommande föreskrivit, att de, som erhålla kontantunderstöd här i Stockholm, t. o. m. de som hava ett understöd på endast 12 kronor i veckan, skola förrätta två dagars motprestationsarbete, som det heter, för att man skall pröva deras arbetsvillighet. Om man går och tittar på, vilka det är, som på detta sätt skola prövas, finner man, att det är gamla industriarbetare, som år efter år utfört ett hårt och strävsamt arbete inom de industri-företag, där de varit sysselsatta, men varifrån de avskedats i brist på arbete. De hava svultit sig fram månad efter månad, tills nöden blivit så stor, att de tvingats gå till arbetslöshetskommittén och begära hjälp. Dessa arbetare, om vilka var och en vet, att ingen av dem högre önskar än att genom arbete få försörja sig, dessa, som utfört pliktroget arbete under ett tjugo-, trettiotal år inom industriföretag här i staden, deras arbetsvillighet skall man i alla fall pröva för att kunna ge dem ett understöd på 12—20 kronor i veckan. Den där prövningen av arbetsvilligheten kostar Stockholms stad ungefär 3 kronor per arbetare. Anordnandet av dessa skogsröjningsarbeten utanför staden och transporten av arbetarna dit ut kostar sålunda staden per arbetare och dag 3 kronor. Det skall man kasta ut för att pröva arbetsvilligheten hos den, som man sedan ger ett understöd, vilket i många fall icke överstiger 12 kronor i veckan. Tycka herrarna, att detta är en förnuftig arbetslöshetspolitik, att det är ett förnuftigt användande av de medel, som anvisas för bekämpande av arbetslösheten och dess verkningar? Allt det där sker emellertid i överensstämmelse med arbetslöshetskommissionens direktiv. Det är denna verksamhet, som de fortfarande rekommendera, vilka här säga, att hjälpverksamheten bland de arbetslösa fortfarande skall bedrivas i

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

överensstämmelse med de direktiv, som finnas för arbetslöshetskommissionens verksamhet.

Det är bl. a. på grund av dessa omständigheter, som vi med stor bestämdhet hävda, att för att det skall vara möjligt att bedriva en förnuftig arbetslöshetspolitik måste arbetslöshetskommissionen avskaffas, och detta ju förr dess hellre. Det ligger ju icke inom ramen av det ärende, som provas här i dag, att besluta om arbetslöshetskommissionens avskaffande eller icke. Enligt min mening beslöto vi redan vid förra årets riksdag vad som i det avseendet skall gälla fram till den 1 juli i år. Men jag har icke kunnat underlåta att i detta sammanhang i alla fall påtala det användande av statens och kommunens pengar, som förekommer, då dessa av riksdagen fastställda direktiv skola tillämpas.

Jag skall slutligen endast be att få tillägga ett par synpunkter beträffande av arbetslöshetskommissionen under det gångna året vidtagna åtgärder. Dessa åtgärder gälla nedsättning av lönen till dem, som äro sysselsatta på nödhjälpsförläggningar. Var och en vet, att dessa löner hava tidigare icke på långt när räckt till arbetarens och än mindre till hans familjs uppehälle. Arbetslöshetskommissionen har det oaktat vidtagit åtgärder för åstadkommande av en sänkning, en betydlig sänkning, av dessa förut fullkomligt otillräckliga löner. När så arbetarna insett, att det är omöjligt att försörja sig på den inkomst, de fått på nödhjälpsarbeten och därför reagera emot dessa lönesänkningar, så har man företagit sig att avstänga dem från varje hjälp från samhällets sida.

Det är ju på det sättet för närvarande, att nödhjälpsarbetare i stor utsträckning måste för sitt eget och sina familjers uppehälle anlita kommunernas fattigvård. Se på kommunernas fattigvårdsutgifter! Där får man besked. När arbetslöshetskommissionen går att sänka nödhjälpslönerna, är det enligt min mening ingenting annat än ett ytterligare övervältrande på kommunerna av kostnaderna för den s. k. nödhjälpsverksamhet, som staten bedriver. Jag har den uppfattningen, att dessa kostnader åvila kommunerna i alltför stor utsträckning redan förut. Till en sådan arbetslöshetspolitik kunna vi för vår del icke ge vår anslutning. Jag skall i detta sammanhang, herr talman, icke ställa något yrkande, men jag har velat deklarerat, att vår ståndpunkt allt fortfarande är, att inga medel böra anvisas till arbetslöshetskommissionens verksamhet, och vore det möjligt att för dagen besluta om en omläggning, skulle vårt yrkande gå ut på en sådan åtgärd.

Herr Strindlund: Herr talman! Jag skall inte mycket förlänga debatten, men då jag hörde herr Anderson i Råstock och herr Törnkvist i Karlskrona yttra sig här, så fick jag nästan ett intryck av att de voro mera konungsliga än konungen själv. Här hörde vi, att hans excellens herr statsministern mycket väl kunde godtaga vilken som helst av de föreslagna motiveringarna, som riksdagen kunde komma att stanna för. Däremot ville såväl herr Anderson i Råstock som herr Törnkvist försöka lägga in en särskild innebörd i majoritetens motivering, och jag fick det intrycket, att de gjorde detta för att söka strid för stridens egen skull och inte i något reellt syfte. De gjorde gällande, att vi här komma med direktiv och äro strängare än förra gången och alltså mera kitsliga och hårdhänta mot denna regering än mot den föregående. Jag ber att få fråga statsutskottets vice ordförande, om vi i fjol, då vi behandlade tilläggsstaten, verkligen gävo den då sittande regeringen den fullnakt in blanco, som den begärde. Vi få väl ändå erinra oss, hur det gick till. Då begärde som vi mycket väl veta, Kungl. Maj:t att av arbetslöshetsmedel få använda ett icke fixerat belopp för att »genom utvidgning av domänstyrelsens verksam-

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

het eller eljest» vidtaga åtgärder mot arbetslösheten. Gick riksdagen in på detta? Nej, det gjorde den inte, utan för det första begränsade vi regeringens handlingsfrihet genom att bestämma det belopp, som regeringen fick använda och vilket den inte kunde överskrida utan riksdagens hörande, och för det andra uttalade vi, i stället för att godkänna det av departementschefen begärda uttalandet, att pengarna skulle användas så, att man genom stödjande av företagarkerksamheten beredde ökade arbetstillfällen. Alltså gav riksdagen även då direktiv, och att märka är, att varken utskott eller riksdag voro enhälliga, utan det fanns reservanter, som direkt avstyrkte, att en del av arbetslöshetsanslaget skulle ställas till regeringens förfogande. I år har hela statsutskottet varit enigt om att ställa beloppet i fråga till förfogande, och vad som här uttalas är ju faktiskt ingenting annat än ett direkt understyrkande av vad som sades i fjol. Jag kan egentligen inte förstå, vad denna känslighet från reservanternas sida skall tjäna till, om det verkligen icke är så, som jag nyss nämnde, att man söker strid för stridens egen skull.

Herr Anderson i Råstock måste väl ändå medgiva att av de 500,000 kronor, som vi i fjol på tilläggsstat beviljade, kom ingenting till användning före den tid, då det ordinarie anslaget till arbetslösheten skulle behandlas, varför icke heller något nytt anslag för detta ändamål upptogs i den proposition, där de nya medlen för arbetslöshetens bekämpande begärdes. Då man nu under de månader, som gått på detta år, använt över 475,000 kronor och på tilläggsstat dessutom får 1,000,000 kronor, så komma vi till helt andra belopp än vi rörde oss med i fjol. Då är det inte underligt, om riksdagen för det första vill litet närmare få reda på vad dessa pengar skola användas till och för det andra jämväl göra vissa uttalanden.

Vi böra också komma ihåg, att vid anvisande av anslag av denna storlek brukar riksdagen i vanliga fall ingå i detaljprövning. Men ehuru vi faktiskt nu ha anvisat en och en halv miljon, har vare sig utskottet eller riksdagen begärt några som helst närmare detaljuppgifter i fråga om vad medlen skola användas till.

Herr Anderson i Råstock kommer med vissa frågor och ställer sig synnerligen ovetande till vad det rör sig om, men jag tror inte, att han är så ovetande, som han vill göra sig här. Han frågar bland annat: vad mena ni med att sätta in det där »synnerligast på vissa arbetsmarknader»? Är inte läget på arbetsmarknaderna överhuvud taget mycket svårartat? Jo, visst är det så, men herr Anderson i Råstock vet nog lika väl som alla andra, att vad medlen nu närmast skulle användas till är stödjande av sågverksindustrien och indirekt också, kan man säga, skogshanteringen. Vi veta mycket väl, att även om arbetslösheten kanske inte är mera svårartad i denna stund på den arbetsmarknaden än på åtskilliga andra, så är dock förhållandet där ett helt annat, därför att om man avstår från ingripande nu, medan vintern råder och möjlighet finnes att få virke, så medför det efterverkningar på andra områden, som äro beroende av råvaror från skogen. Det är därför man måste säga, att just på ifrågavarande arbetsmarknad är ett ingripande synnerligen brådskande.

Det är väl också närmast det förhållandet, som har gjort, att utskottet avstått från en detaljgranskning av det förslag, som här förelegat, då, såsom statsministern påpekade, tiden annars antagligen skulle ha gått oss ur händerna.

Sedan vill jag säga några ord om ett uttryck i utskottsutlåtandet, som klandrades såväl av herr Anderson i Råstock som herr Jeppsson. Jag åsyftar det uttryck, som förekommer där: »efter vederbörande myndigheters hörande». Jag tycker, att detta är en sak, som knappast borde ha behövt skrivas, men

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

åtminstone jag ville ha dit en erinran om vad som låg bakom fjolårets beslut, då man anvisade de första 500,000 kronorna. Då förelåg en begäran från domänstyrelsen att få 1,000,000 kronor för att kunna sätta i gång avverknings-
gar på platser, som voro så belägna, att virkespriserna faktiskt inte betalade avverkningskostnaderna. Vi ville inte vara med därom, och varför inte? Jo, huvudsakligen därför att en avverkning av den omfattningen givetvis måste komma att verka tryckande på marknaden och försvåra avsättningen för andra virkesproducenter. Då är det väl inte underligt, om man begär, att myndigheterna skola höras, och därvid myndigheter, som inte äro parter, då det är fråga om att tillgodogöra sig avsättningsmöjligheterna. Herr Anderson i Råstock bör väl också kunna förstå mig, då jag såsom enskild producent säger, att det kan hända, att domänstyrelsen och den enskilde producenten åtminstone understundom uppträda såsom konkurrenter. Då anser jag det inte alldeles riktigt, att bara domänstyrelsen skall få yttra sig i detta fall.

Vad gäller anslaget till Norrbotten, som anvisades den 27 januari, så framgår, att i det fallet hade ingen annan myndighet än länsstyrelsen och domänstyrelsen haft tillfälle att yttra sig.

Det var också en annan punkt i utskottets utlåtande, som herr Anderson i Råstock vände sig mot. Jag skall inte nu upprepa vad utskottet sagt, det är väl tillräckligt många gånger insatt i protokollet. Men vad är det vi ha uttalat, då vi bland annat säga, att inte sådana verkningar skulle få uppkomma, att de kunna bli menliga för annan enskild verksamhet av liknande art? Vad jag närmast tänkte på — och jag var mycket angelägen om att detta uttalande skulle göras — var den socialdemokratiska partimotionen i fjol, där man fordrade en grundlig undersökning i syfte att trygga såväl vissa industrier som arbetarnas försörjningsmöjligheter. Det var tre industrier, man pekade på: skogsindustrien, gruvindustrien och steindustrien. Redan i fjol erkände sålunda det socialdemokratiska partiet, att det var nödvändigt att göra någonting till stöd för dessa näringsgrenar, men det slog också fast, att det måste ske efter en grundlig undersökning. Det är precis den uppfattning jag nu har och som jag tycker, att man kan få lägga in i det uttalande, som utskottet gjort, nämligen att man inte kan uppträda hjälpende sporadiskt och lokalt utan måste ha en plan för hela verksamheten, så att man inte hjälper på ett ställe och stjälper på ett annat. Jag kan nämligen inte tänka mig, att industrien efter Indalsälven skall kunna vara i mera behov av subvention och hjälp än t. ex. industrien efter Ängermanälven, och det är alldeles givet, att om man subventionerar den industri, som ligger efter Indalsälven, försvårar man i viss mån läget för de andra eller ger i varje fall den förstnämnda industrien en förhandsställning i konkurrensen på en marknad, som vi alla veta är synnerligen begränsad. Jag har också svårt att föreställa mig, att även om man från början hjälper bara ett mindre sågverk, det inte så småningom skall gå så, att samtliga de andra med samma rätt och samma fog komma och begära subvention. Jag vill härmed inte hava sagt, att det icke finns åtskilligt att göra för att stödja denna industri, men vad jag vill bestämt hålla på är, att om man går in för en sådan hjälpåtgärd, skall den ske planmässigt och så, att samtliga företag ha ungefär samma chanser att utveckla sig och skaffa nya arbetstillfällen. Jag har heller intet emot det yttrande, som herr Lövgren här hade, att det bör göras någonting för Norrbotten, men jag är alldeles säker på att på samma sätt, som han talade för Norrbottens vidkommande, skulle vi västernorrlänningar kunna tala för Västernorrlands vidkommande. Åtskilliga andra representanter från andra län skulle naturligtvis också kunna tala på samma sätt för hjälpbehovet inom deras respektive län. Men det går inte, som jag redan framhållit, att se dessa

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

frågor ur lokal synpunkt, åtminstone inte om man begär riksdagens medverkan, utan de måste ses ur det helas synpunkt. Det är därför jag tror, att just genom att detta är skrivet i utskottsutlåtandet, skulle regeringen ha ett visst stöd, då det gäller att understundom stå emot påtryckningar från alltför våltaliga lokalpatrioter, och det kan nog inte skada ibland.

Jag vill sluta med att yrka bifall till utskottets hemställan med den motivering, som majoriteten har enat sig om, och jag tror, att den i nuvarande läge inte innehåller någonting, som regeringen kan speciellt känna sig sårad eller stött av. Där finns inte heller någonting utsagt, som inte bör beaktas vid handhavandet av detta anslag.

Herr Lindman: Herr talman! Jag har begärt ordet för att få ge ett par repliker till hans excellens herr statsministern och till herr Lövgren. Kanhända herr statsministern tillåter, att jag först säger några ord till herr Lövgren. Han är ju inte överens med mig om dessa problem, det hörde jag mycket väl på honom, men han säger i alla fall, att en utredning skulle vara bra och att den skulle visa, att vad som blivit åtgjort i dessa frågor i Norrbotten skulle leda till gott resultat. Beträffande Seskarö menar han till exempel, att kanske Seskarö blir bra, när man gjort nya uppfinningar, så att man kan tillverka socker och sprit av virket däruppe. Ja, det är väl ändå att rätt mycket ställa sina förhoppningar på framtiden. Det kan hända, att den tiden kommer. Jag vet inte, om herr Lövgren har alla spritmotståndare med sig i fråga om önskvärdheten av att få en uppfinning, som innebär, att trä kan förvandlas till sprit, men det är en sak, som inte jag bryr mig om.

Herr Lövgren sade, att i det landsting han tillhör, nämligen Norrbottens läns, hade väckts en motion i denna sak av Sillénkommunisterna, och de hade ställt sig på avslagslinjen. Då menar han, att eftersom jag nu har samma uppfattning, att man inte bör skänka sitt bifall till vad här föreslås, så kan jag jämföras med Sillénkommunisterna. Ja, för allt i världen, det kan herr Lövgren gärna få säga, ty det är ingen, som tror honom i alla fall, utan vad man tror eller rättare sagt säger, det är, att herr Lövgren är en demagog, men det visste vi förut. Ty om Sillénkommunisterna inta sin ståndpunkt för att hjälpa ryssarna, så har i hela det anförande jag höll inte med ett ord antytts, att jag intar min ståndpunkt för att hjälpa ryssarna, utan den intar jag för att hindra, att vare sig svenska eller finska eller ryska sågverk skola höja exportkvantiteten, och det är någonting helt annat.

Att det är höga skatter i Norrbotten och att där råda stora svårigheter, känner jag. Det vet jag, och det är just därför jag säger, att man skulle tagit upp denna fråga från en större synpunkt. Herr Lövgren är nöjd. Det är klart, ärade ledamöter av kammaren, att herr Lövgren är nöjd. Han började sitt anförande med att säga, att han var supplikant i detta fall och riktade ett tack till regeringen. Det är klart, att han skall vara nöjd. Han har fått Kalix som han velat och tagit hand om det, och han har fått Seskarö som han velat, och han får det ena efter det andra precis som han behagar däruppe i Norrbotten. Då är han nöjd, naturligtvis. Men herr Lövgren får inte göra sådana där oriktiga jämförelser, som han gjorde beträffande sockret. Han sade, att sockertillverkningen får stöd av staten. Det är riktigt, men det gäller *hela* sockerproduktionen. Här är det inte fråga om hela trävaruindustrien, utan här är det fråga om att hjälpa vissa sågverk att konkurrera med andra sågverk. Det är inte fråga om att hjälpa den ene betodlaren att konkurrera med de andra — i det där fallet med sockret — utan där gäller det allihop, hela näringen. Här är inte fråga om att hjälpa hela trä-

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

varuindustrien med 10 kronor per standard, såsom beträffande Hovid, eller att lämna billigare virke på kronans bekostnad till alla sågverk, utan endast till vissa. Det är den saken jag har klandrat, och det är detta jag menar, att man skall akta sig för att göra.

Då säger herr Lövgren om de 400,000 kronorna, som även statsministern talade om i det sammanhanget, att man genom deras användande skapat en massa dagsverken och därmed hjälpt en mängd personer, som varit arbetslösa, och det gör detsamma, säger herr Lövgren, om man tar pengarna ur domänstyrelsens ficka eller ur statens ficka. Det är ju alldeles givet, att den saken kan göra detsamma. Det är ganska likgiltigt, men det är den omständigheten, att staten hjälper *på detta sätt*, som är det oriktiga. Vad beträffar de 400,000 kronorna, om vilka statsministern sade, att man genom deras användande hjälpt många till arbete, under det att man annars fått lov att betala ut kontantunderstöd till dem, så har ingen av herrarna upplyst oss om vilken arbetslöshet som uppstår på andra håll genom detta. Det är där det felaktiga ligger i edert bemötande, att ni inte tänka på att man ger, såsom jag nyss sade, med den ena handen och tar med den andra. Ty det är alldeles uppenbart, att de 30,000 standards virke, som produceras på ett håll, varvid det skapas arbetstillfällen, medföra en motsvarande minskning på ett annat håll eller på en del andra håll.

Beträffande hans excellens herr statsministern gläder det mig, att han har fått tacksamhetstelegram ifrån Hortlax. Det är klart, att jag inte får något tacksamhetstelegram för vad jag säger, ifrån något håll däruppe i Norrbotten, ty där uppfattar man hela denna sak på ett annat sätt, och mitt inlägg kommer man att uppfatta på det sättet, att man säger, att jag inte vill vara med om att hjälpa de arbetslösa i Norrbotten. Det vill jag göra lika väl som någon annan, och vi vilja också försöka lätta arbetslöshetsbördan för mycket betungade kommuner, men vad jag har talat om är en rent principiell fråga, huruvida staten skall ingripa på detta sätt, nämligen genom att på ett håll lämna virke billigare än vad man får betala på annat håll, eller att ge rena understöd med ett visst antal kronor per standard.

Det är klart, att arbetslinjen är bättre än understödslinjen. De personer från Hortlax, som skickade telegrammet, sade sig vara glada över att ha kommit ifrån sysslösheten och ha fått arbete, och det är ju alldeles givet att de äro — det skulle jag vara också, om jag vore i deras ställe. Men den metod, som regeringen använt, är en mycket betänklig metod. Herr Lövgren talar om, att det nu skulle ha visat sig, att den enskilda företagsverksamheten gjort bankrutt. Ja, herr förste vice talman, den enskilda företagsverksamheten kommer att göra bankrutt, om herrar socialdemokrater och de som följa dem fortsätta att på detta sätt giva understöd på ett håll och skapa bördor på ett annat. Det är mycket lätt att sedan komma och skylla på att det är den enskilda företagsverksamheten, som icke kan klara sig själv. Nej, man måste nog lägga ansvaret också på dem som öka svårigheterna för den enskilda produktionen, i synnerhet när den har det så utomordentligt svårt som härvidlag är fallet. Det kan hända, att om man lyckats i somras förebygga den stora pappersmassekonflikten, som pågick 4—5 månader, det icke hade behövt vara så bedröfligt ställt med arbetet i skogarna i vinter. Men det gick icke att förebygga den, och från fackföreningshåll kunde man heller icke hindra strejken, utan densamma kom till stånd. Den har gjort mycket, mycket stor skada, en skada som betyder oändligt mycket mera i pengar räknat än vad de nu ifrågavarande, relativt små understödsbeloppen göra.

Det är tillfredsställande att höra hans excellens herr statsministern försäkra, att medlen användas med viss varsamhet. Men jag menar, att när nu

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

regeringen gjort undersökningar — och allvarliga undersökningar icke bara rörande den sidan av saken, som har betydelse ur arbetslöshetssynpunkt, utan även den sidan, som rör vår export — borde man ha kommit till ett annat resultat än det man nått fram till. Hans excellens herr statsministern frågar, om jag hellre velat, att han skulle ha lagt fram en särskild proposition om denna sak till riksdagen. Herr statsministern säger, att Kungl. Maj:t fått ett direktiv av riksdagen, då den uttalat, att miljonen skall användas »till främjande av företagsverksamhet, varigenom i största möjliga utsträckning ökade arbetstillfällen måtte kunna beredas», och han menar, att regeringen i detta fall handlat därefter — och gjort det på ett bra sätt. Jag för min del tycker icke, att man gjort det på ett bra sätt, då man avhjälpes arbetslösheten på ett håll så att man samtidigt skapar arbetslöshet på andra håll — något som helt naturligt måste bli följden av hjälpen. När regeringen slagit in på en ny väg, som föregående regering icke varit inne på, och när det gäller ett så ömtåligt ämne som detta att subvenera vissa speciella sågverk, hade det väl varit lämpligt, att riksdagen fått vara med och säga sitt ord. Det kunde ha skett helt enkelt på så sätt, att regeringen i sin framställning i propositionen om den miljon, det är fråga om, hade antytt bara, att regeringen tänkte gå den vägen och frågat, om riksdagen ville vara med på saken. Nu säger hans excellens herr statsministern, att man icke kunde göra detta därför att det icke var tid till det. Men — tillägger han — kanhända herr Lindman menar, att saken icke skulle ha lagts fram i en proposition utan vid sådana formlösa överläggningar mellan regeringen och partiledarna, som understundom förekomma? Dylika har han varit med om att arrangera, menar hans excellens, och det kan man alltid göra, men naturligtvis är det regeringen, som skall ha ansvaret. Jag vill svara, att jag aldrig skall komma och begära — och jag har aldrig gjort det — att regeringen skall hålla sådana formlösa underhandlingar — eller sådana överläggningar, kanske rättare sagt — med partiledarna, men att *när* regeringen har sådana överläggningar, regeringen bör lägga fram för partiledarna vad saken gäller. Jag tillåter mig erinra hans excellens herr statsministern, att en sådan överläggning ägt rum om denna miljon. Jag kan erinra om, att det därvid var två saker som fördes på tal. I fråga om den ena framhöllo vi, att vi ansågo, att regeringen kunde våga ett anteciperande: riksdagen komme säkerligen att gå med på ett nytt anslag av 1 miljon kronor; den vägen kunde vi gå, ty den hade man tidigare gått. Men när det gällde ett annat anslag, tror jag man ganska allmänt uttalade, att den linjen borde regeringen icke följa. Vad som förvånar mig i allra högsta grad är, att hans excellens herr statsministern icke vid det tillfället tänkte på — jag förmodar att det var glömska — att underrätta oss, att regeringen gått in för en ny princip rörande subvention och tänkte fullfölja denna. Jag är icke glad åt överläggningar av sådan art, ty man blir aldrig så insatt i frågorna som regeringens ledamöter själva kunna vara, och det är utomordentligt svårt att under en överläggning på en timme eller något mera fatta sitt beslut och bli klar på vad man tycker eller tänker om den sak det är fråga om. Men skall man ha sådana överläggningar för framtiden, bör man också få saker och ting framlagda för sig i hela deras omfattning och precis sådana de äro.

Så till slut, herr förste vice talman, blott ett ord om remisserna. Man skall icke remittera till de myndigheter, vilka man på förhand vet komma att uttala sig som man vill, och underlåta att remittera till dem, som man kan tänka sig ha en annan uppfattning. Härvidlag är ärendet remitterat till domänstyrelsen, som får lämna virke till nedsatt pris men får ersättning för förlusterna av staten. Saken intresserar därför icke domänstyrelsen. Det är vidare remitterat till länsstyrelsen i Norrbottens län, som givetvis — liksom

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

herr Lövgren — måste ha ett speciellt intresse i detta fall. Men det är icke remitterat till kommerskollegium. Hans excellens herr statsministern frågar: menar man då, att vi skulle ha satt igång hela den stora remisskvarten och låtit den mala, medan man försuttit tiden och icke kunnat börja med avverkningarna, så att hela den aktion, som vi velat gå in för, blivit förfelad? Tillåt mig göra en fråga: behöver kommerskollegium för sitt remissyttrande längre tid än t. ex. länsstyrelsen eller domänstyrelsen? Jag kan icke se, att det finns något försvar för att man icke låtit kommerskollegium och för övrigt även arbetslöshetskommissionen yttra sig i denna sak. Det hade icke behövt förlänga tiden med en enda dag, i synnerhet då man förfar som Kungl. Maj:t, som föreskriver att inom den eller den korta tidsperioden skall yttrandet vara inne.

Ja, herr talman, hans excellens herr statsministern framhöll, att regeringen skall ha ansvaret. Det är klart, att så skall vara fallet, när det gäller ett område, där regeringen har ansvaret. För min del menar jag, att jag som riksdagsman också har ett ansvar, och den ansvarskänslan säger mig, att jag måste vidhålla vad som i föreliggande utskottsbetänkande blivit skrivet. Jag har ansett mig nödsakad framlägga dessa synpunkter här i kammaren.

Under detta anförande hade herr talmannen återtagit ledningen av förhandlingarna.

Hans excellens herr statsministern Hansson: Herr talman! Jag skall icke förlänga debatten. Jag kan nöja mig med att konstatera, att herr Lindman och jag ha olika uppfattning om vissa åtgärder, som regeringen vidtagit, men ber också att få tillägga, att det tydligt av debatten framgått, att man icke med ifrågavarande uttalande avser att binda regeringens rörelsefrihet, så att de pengar, som ställas till förfogande, icke skola kunna på ett förnuftigt sätt användas till främjande av den privata företagsverksamheten och därmed till motverkande av arbetslösheten.

Emellertid begärde jag ordet närmast därför att jag icke ville låta stå kvar ett intryck, som möjligen kunde uppkomma av herr Lindmans yttrande, nämligen att regeringen skulle ha vid förhandlingarna med partiledarna underlåtit att lämna upplysningar av vikt. De förhandlingar, som i detta fall förts, gällde, huruvida man kunde förvänta, att riksdagen vore villig, att i samband med den proposition, som nu behandlas, för detta halvår ställa ytterligare medel till förfogande. I det sammanhanget nämndes ett par av de uppgifter, som man tänkte skulle kunna bli föremål för anslag. Det var särskilt fråga om viss avverkning i Uppland, i vilket hänseende det ansågs angeläget att man kunde innan riksdagen fattat sitt beslut säga vederbörande, att riksdagen troligen komme att ställa medel till förfogande och att möjligheter till understöd komme att föreligga. Vi talade icke vid detta tillfälle om användningen av de pengar riksdagen redan beviljat. Regeringen har icke använt några andra medel än dessa tidigare beviljade, och regeringen hade ingen anledning att avlägga rapport rörande sitt fögderi i det avseendet i detta sammanhang.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Herr Jeppsson hade älskvärdheten att kalla mitt lilla anförande i början av debatten för ett förhör. Jag tror, att de följande inläggen i debatten givit belägg på att det nog var ganska nyttigt, att det lilla förhöret kom till stånd. Man har fått veta bl. a. vad herr Jeppsson avsett med sitt biträdande i huvudsak av majoritetens förslag, och vad herr Strindlund anser. Jag kan dock icke från den förberedande be-

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

handlingen erinra mig någonting av det herr Strindlund ville göra gällande. Herr Strindlund framhåller, att han för sin del icke kan underlåta att se på de enskilda producenternas intressen, men i ett annat sammanhang säger han, att han icke kan underlåta att påpeka vikten av att även motparten blir hörd. Sammanställer man dessa båda yttranden, innebär det enligt mitt sätt att uppfatta vad han sade, att även de enskilda producenterna däruppe skulle ha haft rätt att framställa sina erinringar och göra sin stämma hörd i avgöranden av denna art. Jag undrar, om det går att genomföra herr Strindlunds program, i synnerhet hans förslag om att man skall bedriva hela denna hjälpverksamhet efter en viss plan. Ärade kammarledamöter, är det någon av er, som upptäckt, att arbetslösheten inträffar efter en viss plan? Jag tror, att ett anslag som det ifrågavarande är av den beskaffenheten, att det gäller för vederbörande regering att i någon mån söka mota Olle i grind. Då är det givetvis icke lämpligt att man i stället för att söka avhjälpa det onda så snabbt som möjligt sätter i gång med en vidlyftig utredningsapparat. Det kan icke vara ett praktiskt arbetssätt enligt mitt förmenande.

Sedan fick jag av herr Strindlund höra, att han t. o. m. för sin del anser, att han har, med den formulering han biträtt, velat giva regeringen ett stöd vid de tillfällen då enskilda supplikanter komma. Får man tolka detta hans yttrande så, att om herr Strindlund skulle vara med i en suplikantdeputation en gång, han skulle vilja, att det åberopades vad han själv sagt i riksdagsdebatten om att det icke är meningen att giva hjälp utan att först utreda och få en plan för det hela? Jag kan icke tro det.

Vad som förekommit i debatten giver emellertid vid handen, att det är ganska nödvändigt att få all den klarhet, som är möjlig, i vad de olika ordvändningarna i utskottsmajoritetens motivering betyda.

Herr Skoglund: Herr talman! Jag tror, att herr Strindlund har på ett riktigt sätt återgivit, huru de borgerliga representanterna i statsutskottet sett på föreliggande fråga. Från högerhåll — och jag tror även från bondeförbundshåll — ha vi tidigare varit tveksamma inför de ifrågavarande anslagen. Nu gäller det ju ett betydligt högre anslag än det som förut ställts till förfogande. Då har det rört sig om, vill jag minnas, 500,000 kronor; nu begär man 1 miljon kronor. Är det då så underligt, att man från riksdagens sida säger ut ungefär huru man vill att anslaget skall förvaltas och skötas? Jag har försökt att ur riksdagens protokoll från föregående år utläsa, vad som från utskottets och riksdagens sida sagts om hur anslaget skulle användas, och jag har kommit till det resultatet, att utskottet och riksdagen talat ganska litet om den saken. Därför tror jag icke det kan anses oförsynt, att statsutskottet nu på det enligt min mening mycket modesta sätt som skett framhållit, att man vill, att när anslaget användes, detta icke sker så, att man åstadkommer störningar för andra enskilda företag av liknande art som de understödda. Hans excellens herr statsministern har säkerligen uppfattat statsutskottets uttalande riktigt, när han för sin del tolkar det så, att statsutskottet icke vill, att regeringen skall vara bunden till den grad, att den saknar möjligheter att pröva var det verkligen går att göra nytta. Vad som skall iakttagas är att inte arbetslösheten ökas på andra orter eller svårigheter åstadkommas för andra yrkesgrupper. Och vad statsutskottet framhåller skall naturligtvis gälla icke bara för den nu sittande regeringen, utan även för kommande, oavsett om dessa äro socialdemokratiska eller inte. Jag tror, att herr Strindlund har rätt, när han hävdar, att statsutskottets uttalande under vissa förhållanden blir ett stöd för regeringen. Det är väl troligt, att från många håll krav komma att resas på understöd, och då kan regeringen peka på vad statsutskottet understrukit, nämligen

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

gen att det måste nog provas och givas akt på, att anslaget icke användes på ett sätt som åstadkommer störningar på andra områden.

Jag begärde närmast ordet för att bemöta herr Törnkvist i Karlskrona. Herr socialministern har ju i propositionen om tilläggsstaten särskilt hårt framhållit, att han tror det blir nödvändigt att avsevärt utvidga kontantunderstödsverksamheten. Han motiverar detta med att det knappast är möjligt, att arbetslöshetskommissionen kan nämnvärt utöka sina arbeten, och han tror tydligen icke heller att kommunerna ha någon större möjlighet att öka de statskommunala arbetena. Det är möjligt, att han, åtminstone delvis, har rätt. Men nog bör det väl först och främst göras allt vad göras kan för att åstadkomma så många arbetstillfällen som möjligt. Herr Törnkvist var också inne på kontantunderstöden och talade i djupa brösttoner om de stackars fattiga kommunerna. Och han har rätt. Det är många kommuner, som ha det synnerligen dåligt ställt, lika väl som det är mycket stora grupper arbetslösa, som behöva hjälp. Jag undrar dock, om icke herr Törnkvists goda hjärta leder honom ut på farliga vägar. Han säger, att i många fall skulle han vilja vara med om att staten åtog sig hela kostnaden för de kontantunderstöd kommunerna dela ut. Jag befarar, att vi i så fall skulle vara inne på en mycket farlig väg. Om kommunerna skulle betala ut kontantunderstöd, till vilka de icke med någon del skulle bidraga, och sålunda endast utgöra ett förmedlande organ, då är jag övertygad om, att vi komme att få i gång en miljonrullning, som de flesta här närvarande skulle bli förskräckta för. När herr Törnkvist vidare uttalar sin förundran över att så många kommuner icke bedriva kontantunderstödsverksamhet i större utsträckning än som sker, särskilt i förhållande till det antal anmälda arbetslösa de ha, så bör man kanske påminna herr Törnkvist om, att de säkerligen många gånger ha goda skäl för att icke utdela kontantunderstöd till alla anmälda arbetslösa. Det är nog en erfarenhet som allesammans gjort, som arbetat i arbetslöshetskommittéer och andra hjälpinstitutioner ute i kommunerna, att dess bättre icke alla, som äro anmälda såsom arbetslösa, om behovsprövning sker, befinnas vara i behov av hjälp. Vidare finns det fall, där man i arbetslöshetskommittéerna är alldeles ense om — oavsett vilken politisk inställning man än har — att vederbörande icke böra erhålla hjälp utan att åtminstone först deras arbetsvilja prövats. Jag tror, det är riktigt och något som man icke bör missförstå, om arbetslöshetskommittéerna icke komma och begära att få utdela kontantunderstöd till lika många som antalet rapporterade arbetslösa.

Statsutskottet har ju här kraftigt understrukt, att man bör söka utnyttja och utvidga de statskommunala arbetena. Det gäller att försöka genom ökade statsbidrag och på allt sätt uppmuntra kommunerna att igångsätta statskommunala arbeten i så stor utsträckning som möjligt. Jag tror, att det är riktigt och önskvärt.

Jag skall, herr talman, be att få säga, att jag för min del anser, att efter vad som här förekommit, bör det väl ändå inte vara så farligt, om andra kammaren bifaller utskottets förslag. Statsministern har ju själv framhållit, att han anser, att även om kammaren följer utskottet, så sker det ingenting farligt. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Berg: Herr talman! Jag har vid ett annat tillfälle i denna kammare efterlyst, var orsakerna ligga till att de borgerliga representanterna här i denna kammare skilja sig så vitt i sina uppfattningar från en del av sina egna valmän ute i landet. Herr Lindman säger, att det inte är underligt, att regeringen fått tacksamhetstelegram ifrån arbetarna uppe i Norrbotten, men jag kan samtidigt försäkra herr Lindman, att skulle herr Lindman ha hållit det

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

anförande, han höll i dag i denna kamare, i mitt län, Västernorrlands län, skulle han ej ha fått några rosor ens av sina egna valmän. Jag har stått i rätt livlig förbindelse med en del tämligen representativa högermän i denna fråga, när utredningen om hjälp till en del sågverk i Sundsvallsdistriktet ägde rum, och dessa män voro övertygade om och sade, att de aldrig kunna tänka sig, att riksdagen eller regeringen vid ett sådant här tillfälle inte skulle ingripa och hjälpa på ett eller annat vis; och, sade de, det är desto mer nödvändigt, som vi alla äro överens om att man bör försöka framskapa arbeten, ställa så till, att folket, sågverksarbetarna, får arbete och någon liten utkomst.

Jag skall inte här draga upp, som jag vid ett annat tillfälle har gjort, under vilka förhållanden kommunerna i Västernorrlands län för närvarande arbeta, men det kan kanske inte skada, när det gäller Hovids sågverk, som är under debatt just nu, att tala om att just i den kommunen i denna månad blott ett sågverk av sexton är i gång, och det är ändå ett av de minsta. Vi ha där en arbetslöshetsstyrka på 1,200 man, skatten är uppe i 20 kronor, vartill komma landstings- och vägs katt, och då måste ni väl förstå, att man med tillfredsställelse ser, att regeringen åtminstone har gjort det ingripandet, att ett av de modernaste verken, som det var fråga om att lägga ned nu, har lämnats den hjälpen, att det kanske fram till sommaren eller i början på sommaren kan sätta i gång. Jag är själv sågverksarbetare och vet kanske en hel del saker om den industrien, och det förefaller mig underligt, att herr Strindlund som skogsägare och även herr Lindman här gå emot ett sådant ingripande och säga, att det skulle ha förekommit en större utredning av hela denna fråga, när det ligger så till, att skall man kunna hjälpa något sågverk i Västernorrlands län, så måste det ske hastigt. Tiden är nämligen långt framskriden redan nu. Om det skall kunna bli några timmerleveranser, som skola komma ned för älvarna, tills sågningen skall börja på vårsidan, så brådskar det verkligen.

Det är inte nog med den kommun, som jag själv bor i. Vi ha ju en annan kommun intill, som heter Sköns kommun och som kanske snart råkar i samma svåra förhållanden, och vi ha Alnö kommun. Där finnas Enhörningsverken. Det är också fråga om att lägga ned dem. När två större sågverk i Skön och ett i Alnö läggas ned och därtill ett träsliperi, och när man där förut hade över ett och ett halvt tusen arbetslösa och skatterna gå upp emot 20 kronor, då gör väl detta klart, att den hjälp, som regeringen här har medverkat till och som det har varit nödvändigt att få nu så fort som möjligt, även mottages med tillfredsställelse, inte bara av sågverksarbetarna och vårt partis medlemmar, utan även av personer, som kanske äro rätt intimt förbundna med herr Lindman och hans parti.

Jag skall av den anledningen be att få yrka bifall till utskottets förslag med den motivering, som reservanterna här ha föreslagit.

Herr Lövgren: Herr talman! Herr Lindman förebrädde mig en viss demagogi i mitt föregående anförande, där jag gjorde en liten sammanställning mellan Sillénkommunisterna i Norrbotten och honom. Ja, Bernard Shaw säger på ett ställe, att vid 40 års ålder äro alla människor fähundar, och sedan bli de bara värre och värre. Om jag då skulle vara lite demagogisk nu, så bör det kunna förlätas mig, därför att herr Lindman i sitt anförande här i dag står på en diametralt motsatt linje till sina egna partivänner i Norrbottens län, inklusive deras press. Mot bakgrunden härav tycker jag, att min lilla demagogi kunde vara väl befogad.

Sedan säger herr Lindman, att det skulle vara bra med en utredning. Åja, men det finns ju utredningar här, och jag skall först erinra om en utredning

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

rörande Seskarö, innan jag går in på denna sak. Där gjorde man en utredning och kom till det resultatet, att det skulle vara bäst att flytta folket därifrån. Och så skickade man ut en förfrågan till samtliga trävarumän nere i landet om de kunde taga en Seskaröbo per man, så att man blev av med de 150 familjerna däruppe. Men man blev på det sättet inte av med en enda Seskaröbo! De voro fortfarande kvar på ön, och vart skulle man flytta dem, om man gick in för att lösa in alla gårdar som uppförts på ön? Vart skulle man flytta dem, herr Lindman, och vart skulle det bära hän, om man gick in för att flytta ytterligare något tusental sågverksindustriarbetarfamiljer till andra orter? Var skulle man placera dem och ge dem den utkomst de behöva? När riksdagen själv fick frågan till bedömande, så tyckte riksdagen i valet mellan å ena sidan det där avflyttnings- och avfolkningsprojektet och å andra sidan en återuppbyggnad av sågen genom domänstyrelsens försorg, att det var nog bäst att taga det säkra för det osäkra. En såg har funnits förut på Seskarön, den bör rimligen kunna finnas i fortsättningen också, ansåg man, och riksdagen i all sin konservatism gick på den linjen att bygga sågen på Seskarö. Och det var faktiskt ett klokt beslut, herr Lindman.

Vad sedan beträffar denna fråga, så nog är väl den utredd. Här ha tre man, tillsatta av regeringen, haft frågan till utredning och avlämnat sina utlåtanden. Det var skickliga, kunniga och borgerliga män. Nog finns det en utredning under detta förslag, som är god. Ja, säger herr Lindman, men det skulle ha remitterats också till myndigheterna. Där visar det sig, att vi äro ungefär som Bernard Shaw sade: när det gagnar en viss grupp att inte remittera, så låter den bli att remittera. Så gjorde man i mjölkutskottet i fjol, när vi ville remittera mjölkfrågan till kommerskollegium. Och i detta fall förefinnes det då i varje fall mycket bättre och starkare utredningar än i det fall, jag nyss nämnde.

Herr Lindman uttalar, att om vi öka produktionen på ett håll med 30,000 standards, så säger det sig självt, att på något annat håll en motsvarande inskränkning kommer till stånd. Ja visst, men tror herr Lindman, att om inte vi visa vår vilja att uppehålla produktionen här i landet, man då tar mycken hänsyn därtill i Ryssland eller Finland? Under samma tid som vi minskat vår export ifrån 1,200,000 standards till 700,000 standards i syfte att hålla priserna någorlunda uppe, under samma tid har Sovjetryssland ökat sin export från 500,000 till 1,000,000 standards. Och vem säger oss, att ryssarna inte komma att fortsätta med den trafiken? Inför ryssarnas inställning till denna sak vidtogo ju finnarna verkligt oerhörda åtgärder för att effektivt möta den ryska påtryckningen. Vi ha inte vidtagit sådana åtgärder i vårt land från statsmakternas sida som man gjort i Finland, utan vad som här har utförts är ju bara en liten blek aning mot vad som där är gjort. Men nog låter det mycket väl försvara sig, ty när allt kommer omkring, finns det likväl ingenting annat, som kan bilda försörjningsunderlag för folket i Norrbotten, än ett utnyttjande av de råvarutillgångar, som finnas däruppe. Lika väl som det är tvunget, även om det är aldrig så dåliga priser, att bärga grödan ifrån åkrarna här nere, lika väl är det nödvändigt att ta ut ett visst årskvantum ifrån skogen i Norrbotten, om dess folk skall ha sin försörjning, och mot bakgrunden av detta förefaller det mig, som om kritiken av regeringens åtgärd här skulle vara synnerligen svag.

Herr Lindman: Jag vill inte tvista med statsministern om vad som talades om under den överläggning, till vilken partiordförandena voro kallade. Vi talade om en annan skogsfråga vid det tillfället, vi talade om en avverkning av skog, och jag menar bara, att det hade varit rätt naturligt, om vi fått

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

höra ett ord även om denna sak vid det tillfället, då det i alla fall var en ny princip, som regeringen börjat tillämpa. Jag skall emellertid inte uttala mig vidare om den saken än att jag skall säga, att jag med vida större försiktighet än som kanske förekommit förut skall inställa mig vid de sammanträden av detta slag, till vilka man blir kallad. Jag menar, att det är önskvärt, då man har sådana sammanträden, att man får hela frågan upplagd för sig på ett sådant sätt, att man kan bedöma den, när man inte blivit direkt tillfrågad om en viss sak i dess helhet utan endast på en eller två punkter, som fallet var vid det åsyftade tillfället.

Vad herr Lövgren beträffar hörde jag, att han på sig tillämpade, om jag förstod honom rätt, ett yttrande av Bernard Shaw. Ja, därmed har han fällt en mycket starkare dom över sig själv än jag gjorde, ty jag kallade honom bara för demagog, och Bernard Shaws yttrande tyckte jag var mycket kraftigare. Detta tillämpar nu herr Lövgren på sig själv. Det ger mig rätt att få använda det uttryck jag använde, när han jämförde mig med Sillénkommunisterna.

Gentemot talaren från Västernorrland, herr Berg, skulle jag vilja säga: Vart tar det vägen, om vi endast taga hänsyn till att det vid det eller det sågverket eller på den eller den platsen finns behov av arbete på grund av att ett eller annat sågverk blivit nedlagt? Vart tar det vägen, om man följer den väg, som herr Berg tycktes vilja anvisa, då han sade, att flera sådana frågor nog komma att uppstå? Han talade om Sköns kommun, där vi ha Enhörningsverken. Såvitt jag vet skulle detta gälla en avverkning, svarande emot 35,000 standards, och kommer man sedan att säga detsamma, då man kommer till Söderhamnsdistriktet med de båda sågverken där, Källskär och Åsbacka, kommer denna kvantitet att ökas med ytterligare 12,000 à 15,000 standards. Ty hur skall man kunna undgå att förfara på samma sätt med dem, då de äro i precis samma predikament som de andra?

Nu har regeringen på egen hand gått in för att använda den begränsade summan av 1 miljon, som står till regeringens förfogande, för att subventionera sågverk. Subventionen utgår, som jag nämnde, med 90,000 på ett håll och 175,000 på ett annat, vilket gör tillsammans 265,000 kronor, och vidare med 10 kronor per standard eller 50,000 kronor till Hovid. Vi ha således redan nått upp till $\frac{1}{4}$ av den summa, som regeringen har till förfogande. Skulle man nu, som herr Berg vill, besluta sig för subvention även åt övriga sågverk, är det klart, att miljonen inte räcker till. Då har riksdagen genom att godkänna den åtgärd, som Kungl. Maj:t vidtagit i fråga om subventionen, sagt, att regeringen är inne på rätt väg, och när regeringen sedermera begär att av de 45 miljoner, som vi anslagit på tilläggsstaten i dag, få använda ytterligare en, två eller tre miljoner för att subventionera på samma sätt, kan riksdagen inte säga nej, ty riksdagen har godkänt den åtgärd, som regeringen vidtagit och således bundit sina egna händer på så sätt, att regeringen med riksdagens godkännande på egen hand lett in frågan på en viss väg.

En annan fråga, som sammanhänger med denna, är, vilka priser dessa sågverk taga för sina produkter. Detta är en konkurrensfråga. Om nu ett sågverk tack vare subventionen säljer billigare än vad grannen alldeles bredvid, som inte får subvention, kan göra, hur går det då med konkurrensen och hur ställer sig då denna statssubvention? Då blir det väl ändå ganska orimliga förhållanden på detta område.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Herr Skoglund hade ett yttrande, som jag måste korrigera. Han sökte nämligen för kammaren göra gäl-

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

lande, att jag undrade över varför inte kommunerna i större utsträckning begära rätt till kontantunderstöd. Detta mitt yttrande förknippade jag med att en högre tjänsteman i arbetslöshetskommissionen framkommit med denna undran, det var sålunda icke jag som »undrade». Jag vill göra den korrigeringen.

I övrigt varnade herr Skoglund för den linje, som jag pekade på, att staten i vissa fall skulle påtaga sig hela hjälpen åt de arbetslösa. Jag tror inte man behöver göra annat, herr talman, än taga del av arbetslöshetskommissionens egen redogörelse för att få klarhet därom, att i den mån arbetslösheten vidgats och kommunernas resurser uttömts, har också plikten för staten att rycka in vidgats och svällt. Av den redogörelse från arbetslöshetskommissionen, som är vidfogad Kungl. Maj:ts proposition nr 2, framgår, att i fråga om statskommunala reservarbeten är det 1 stadskommun och 22 landskommuner, som under tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{10}$ 1932 fått upp till 90 procent av kostnaden för arbetslönen i statsbidrag. I fråga om den kontanta understödsverksamheten ha 1 stadskommun och 32 landskommuner under tiden $\frac{1}{4}$ — $\frac{30}{6}$ 1932 erhållit 90 procent av kostnaden såsom statsbidrag och en landskommun har fått 95 procent. Sistnämnda kommun, som fått hela 95 procent i statsbidrag, har således själv endast betalat återstående 5 procent.

Härav lärer väl framgå, att ett lyhört öra mycket väl kan höra, hurusom nödens svep i de fall, där bärkraften allt mer försvinner, fångar alla de 100 procenten, försåvitt icke statsmakterna helt enkelt säga, att när kommunerna äro fullständigt medellösa får folket svälta. Jag räknar emellertid icke med att den nuvarande regeringen säger stopp i fråga om hjälp, därför att en fattig landskommun inte har förmåga att bisträcka med något enda öre. Sålunda, herr Skoglund och övriga ledamöter av kammaren, nöden har ingen lag. Komma vi ihåg detta, reda vi oss, komma vi icke ihåg detta, reda vi oss icke. Det finns mäktiga krafter inom ett folk, som göra sig gällande, om man icke i tid lyssnar till vad som måste anses vara absolut ofrånkomligt.

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Herr Lindmans yttrande, att han skulle med större försiktighet än hittills gå till de sammanträden, vartill regeringen kallade honom, ger ju vid handen, att han fortfarande har den uppfattningen, att regeringen har velat undanhålla partiledarna någon upplysning. Hur man kan ha denna uppfattning, förstår jag icke. Det var ju offentligen känt, att regeringen undersökte möjligheterna att understödja sågverksrörelsen i Norrbotten — det hade ju stått i alla tidningar — och under det allmänna resonemang, som vi hade om vad dessa pengar skulle användas till, hade det varit en mycket enkel sak, om man velat veta något särskilt på den punkten, att fråga regeringen om saken.

Herr Lindman har också flera gånger talat om en ny princip. Såvitt jag kan förstå har regeringen icke gått in för någon ny princip. Skillnaden mellan detta understöd och det understöd, som herr Lindman kallade för »Norrköping», är, såvitt jag vet, icke alls av någon principiell natur. Det gällde i detta fall också avverkningar; och det viktigaste här må ju vara, att detta är ett genomförande av de principer, som riksdagen har fastslagit i sina uttalanden.

När vidare herr Lindman frågar, huru det skall vara möjligt, då man börjat giva bidrag åt det och det sågverket, att underlåta att fortsätta, så är ju det ett sätt att draga konsekvenser, som var och en förstår är oriktigt. Såsom jag redan förut sagt ha vi bedömt läget ur möjligheten att producera och möjligheten att sälja. Om vi efter detta bedömande kunna säga, att vi kunna uppmuntra produktionen i den och den utsträckningen, ha vi därmed icke

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

sagt, att vi kunna uppmuntra produktionen hur långt som helst. Skulle det befinnas, att man kommer dithän, att det här ställes anspråk, så att man icke längre kan fortsätta, då blir det ett problem, hur man på ett annat förnuftigt sätt skall kunna hjälpa dem, som kommit i svårigheter. Att det skedda skulle innebära, att regeringen vore tvungen att giva vilket sågverk som helst subvention eller att riksdagen skulle vara bunden för framtiden, kan jag inte förstå. I detta avseende har jag absolut en annan uppfattning än herr Lindman. Här gäller det att bedöma alla de synpunkter, som kunna inverka på saken. Regeringen har gjort det, och regeringen kommer att göra det i fortsättningen.

Herr Strindlund: Herr talman! Då herr Anderson i Råstock frågade, hur det skulle gå, om jag skulle komma till regeringen såsom supplikant för den ort, varifrån jag är, och regeringen skulle peka på vad som här skrivits och tillbakavisa mina krav, vill jag säga herr Anderson i Råstock, att kommer jag såsom talesman för lokalintressen och går så långt, att jag vill skaffa den ort, jag representerar, fördelar på en annan ords bekostnad, bör regeringen peka på detta och visa mig tillbaka. Jag hoppas emellertid, att jag aldrig skall ge mig in på sådana vägar, och jag tror fortfarande, att regeringen kan ha behov av ett sådant uttalande från riksdagen, om, såsom jag uttryckte mig, lokalpatrioterna bli allt för värtaliga.

Vad herr Berg beträffar uttalade han förvåning över att jag, såsom han uttryckte sig, går emot förslaget och regeringen på denna punkt. Jag behöver knappast svara på detta. Ty om herr Berg ser efter, skall han finna, att jag står antecknad bland dem, som deltagit i utskottet vid handläggningen av denna fråga och att jag icke avgivit någon som helst reservation, där jag yrkar avslag, utan jag har varit med om att tillstyrka detta belopps anvisande. Vad beträffar de åtgärder, som av regeringen vidtagits, nämligen att den 27 januari anvisa 421,500 kronor till hjälpåtgärder för Norrbotten och den 3 februari 50,000 kronor till Hovid, har jag icke varit tillfrågad och har således icke haft tillfälle att yttra mig om den saken. Såsom framgår av utskottsutlåtandet ha vi i utskottet icke klandrat någon åtgärd, som regeringen vidtagit, och vi ha icke heller sagt, hur man skall göra. Vi ha endast uttalat, hur man icke bör göra, då vi ha sagt, att man icke får använda anslaget så att annan företagarkerksamhet och andra orter lida skada. Jag tror, att detta är ganska nödvändigt att säga ut, samtidigt som vi ha velat påpeka, att vad vi här föreslå kan medföra konsekvenser. Detta fick man också klart för sig av herr Bergs anförande, då han omedelbart efter det yttrande, som jag nyss åberopade, sade, att nu komma givetvis Enhörningsverken — och jag förmodar, att om han velat fortsätta, han kunnat räkna upp även åtskilliga andra — att bliva i behov av hjälp.

Jag vill påpeka, att det är inte bara vi borgerliga, som ställt oss i någon mån tveksamma och undrande inför frågan, hur saken kommer att utveckla sig, om man fortsätter på de linjer, som man här slagit in på. Även de socialdemokratiska reservanterna ha sagt, att utskottet anser, att ifrågavarande stöd helt naturligt bör givas en rent tillfällig karaktär. Varför ha herrarna satt in det, om man inte ansett, att man bör gå fram med en viss försiktighet? Vill man ha upprepade stödåtgärder åt ifrågavarande industri, fordras nog en större och bättre utredning och tillfälle att närmare titta på de olika företagen, innan man fattar ståndpunkt härtill.

Herr Jeppsson: Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att ytterligare förlänga debatten utan endast för att meddela, att samma yrkande, som jag

Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

tillåtit mig ställa i denna kammare, nämligen att i utskottets motivering orden »efter vederbörande myndigheters hörande» skulle strykas, har av landshövding Kvarnzelius ställts i första kammaren, och första kammaren har, efter att talesmannen för den socialdemokratiska reservationen återtagit sitt yrkande, utan votering bifallit herr Kvarnzelius' förslag.

Jag vill, herr talman, ifrågasätta, huruvida icke anledning föreligger att i enighetens tecken handla på liknande sätt i andra kammaren.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Efter av herr talmannen först framställd proposition på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

Vidare gav herr talmannen i fråga om motiveringen propositioner dels på godkännande av utskottets motivering oförändrad, dels på godkännande av utskottets motivering med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr Jeppsson, dels ock på godkännande av motiveringen i den av herr Lindblad m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen; och beslöt kammaren därvid godkänna utskottets motivering med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr Jeppsson.

§ 10.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 103, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 och 9 §§ i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen), m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 11.

Fortsattes föredragningen av statsutskottets utlåtande nr 13.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 12.

Vidare föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

nr 4, angående avlöning till den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen m. m.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning av understöd åt vissa f. d. poststationsföreståndare och f. d. lantbrevbärare; samt

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om användande av viss del av de till fonden för pensionering av civila tjänst innehavare under budgetåret 1932/1933 inflytande medlen.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 13.

Slutligen föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 11, angående regleringen av utgifterna för budgetåret 1933/1934 under riksstatens elfte huvudtitel, in- nefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande, nr 9, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

bevillningsutskottets betänkande, nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till sockerbetsodlingens uppehållande ävensom i ämnet väckta motioner;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande av ett från kyrkofonden utanordnat tilläggsförskott för nybyggnad å kyrkoherdebostället i Vallentuna församling;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av ett för kyrkoherdeboställets i Harmångers församling deltagande i ett vatten- avledningsföretag ur kyrkofonden lämnat förskott;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hyresersättning åt biskop;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om gäldande i visst fall ur kyrkofonden av pensionsavgift till prästerskapets änke- och pupillkassa; och

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1932 (nr 156) om anstånd i särskilt fall med gälds betalning; samt

andra lagutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om frikallelse, helt eller delvis, för vissa värnplik- tiga från värnpliktens fullgörande under fredstid, dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 15.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 27, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åter- uppförande av ett nedbrunnet exercishus i Karlskrona m. m.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag.

§ 17.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olson</i> i Göteborg	under	2	dagar	fr. o. m.	den	16	febr.	
» <i>Åqvist</i>	»	2	»	»	»	16	»	
» <i>Ericson</i> i Boxholm	»	4	»	»	»	17	»	
» <i>Weijne</i>	»	2	»	»	»	16	»	
» <i>Nilsson</i> i Hörby	»	3	»	»	»	16	»	
» <i>Norling</i>	»	4	»	»	»	18	»	
» <i>Österström</i>	»	2	»	»	»	16	»	
» <i>Gustafsson</i> i Välsnäs	»	9	»	»	»	20	»	och
» <i>Lovén</i>	»	9	»	»	»	17	»	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.29 e. m.

In fidem
Per Cronvall.